

โสมะ เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤตจากยุคโบราณสู่ยุคปัจจุบัน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสันสกฤตศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โสมะ เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤตจากยุคโบราณสู่ยุคปัจจุบัน

โดย
นางสาวกรรณิการ์ อัจฉฤทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสันสกฤตศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

SOMA :SACRED DRINK IN SANSKRIT TEXTS FROM ANCIENT AGE TO
PRESENT

By
MISS Kunnikar ARTRIT

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (SANSKRIT STUDIES)
Department of Oriental Languages
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ โสมะ เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤตจากยุค โบราณสู่ยุค
ปัจจุบัน
โดย กรรณิการ์ อาจฤทธิ
สาขาวิชา สันสกฤตศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ มั่งมีสุขศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยณรงค์ กลิ่นน้อย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ มั่งมีสุขศิริ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โกวิท พิมพ์วง)

58116201 : สันสกฤตศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : โสมะ, ผื่น, เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤต

นางสาว กรรณิการ์ อาจฤทธิ์: โสมะ เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤตจากยุคโบราณ
สู่ยุคปัจจุบัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ มั่งมีสุขศิริ

โสมะมี 3 ชนิด ได้แก่ โสมะ 1. สำหรับบรรณพราหมณ์ 2. บรรณกษัตริย์ 3. บรรณแพทย์ .
โสมะเครื่องดื่มเทพเจ้าจึง พอจะแยกได้ 3 ผลิตภัณฑ์สำหรับแต่ละวรรณะดังนี้ 1. สำหรับวรรณะ
พราหมณ์ และเพื่อการบูชาเทพเจ้าต่างๆ เป็นการผลิตเครื่องดื่มทางศาสนาที่ไม่มีแอลกอฮอล์
เรียกโสมะสมาธิหรือฮาโสมะสมาธิเพื่อให้มีสมาธิ ในการเข้าถึงโมกษะ นิพาน ประมัตต์ 2. สำหรับ
วรรณะกษัตริย์และหรือราชา เป็นการผลิตผื่นอัดก้อนเพื่อการค้า ในการผลิตยาแก้ปวด รักษา
บาดแผลจากการรบ และหรือใช้การดับควาในการประกอบอาหาร 3. สำหรับวรรณะแพทย์ เป็น การ
ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ำประเภทเบียร์เพื่อการสนุกสนานรื่นเริง เฉลิมฉลองเทศกาลต่างๆ เรียก
เบียร์โสมะ โดยใส่สมุนไพรสมมาเบือ เช่น กัญชา วรรณะศูทร จัณฑาล ไม่มีสิทธิ์ดื่มน้ำโสมะ แต่
อย่างไร

โสมะ หมายถึง ผื่น คำว่าโสมะ มาจากชื่อของ (ชนิด)ของพืช somniferum ใน วงศ์
Papaveraceae สกุล Papaver ต้นผื่น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Papaver somniferum L. เป็นดอกป๊อปปี้
พันธุ์หนึ่ง ในวงศ์ Papaveraceae ชื่อสกุล Papaver เป็นชื่อภาษาละตินสำหรับเรียกพืชที่เรียกกันใน
ภาษาอังกฤษว่า Opium poppy ส่วนชื่อชนิด somniferum แปลว่า ทำให้นอนหลับ

58116201 : Major (SANSKRIT STUDIES)

Keyword : Soma, Opium, Papaver somniferum L., Sacred Drink in Sanskrit Texts

MISS KUNNIKAR ARTRIT : SOMA :SACRED DRINK IN SANSKRIT TEXTS
FROM ANCIENT AGE TO PRESENT THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR
SOMBAT MANGMEESUKSIRI, Ph.D.

But the concept of triple gem according to the Soma :Sacred Drink in Sanskrit Texts from AncientAge to Present As the comparative result, it is clear that the practicing path attain Soma :Sacred Drink in Sanskrit Texts from AncientAge to Present in four sources is similar. It is attainable by each individual. Similarly, The Virtuous Qualities of the Soma :Sacred Drink in Sanskrit Texts from AncientAge to Present are mentioned in Four Texts. Notably, there is the aspect of deluded mind and pure mind stated in in Four Texts in the exactly identical way. Not to mention the grammatical similarity but it appears in the same positional contents. Probably, this incidence could be suggested that it may come from the same route.

This Thesis is intended to study Soma in the worship for the Gods in the Past. As well as studying for the production of the new Soma close to the original. This is a link between Soma from Ancient rituals to The present day. From research showed that Soma has 3 types, 1. Soma for Brahman 2. Soma for Kshatriya 3. Soma for Vaisya, Soma, a drink for The Gods, can be separated into three production for each caste as following: 1. Brahmins caste object for worshipping gods. Soma is a product of religious drinks Without alcohol call Somasamathi or Soma tea for meditation in order to concentrate To access to Moksha, ultimate truth and Nirvana. 2. Kshatriyas caste or Raja caste. Soma is a production for opium briquettes for trade. Opium briquette to produce painkillers and heal wounds from battle and used to eliminate And unwanted smell in cooking for Vaisyas caste. 3. Vaisyas caste aims to produce beer or a low alcohol drink for Entertainment call Soma beer. Do not allow for Sudras caste and Pariahs caste. Soma is a Opiums, Soma come from Species Somniferum, Genus Papaver, Family Papaveraceae

Opiums Plant has scientific name has *Papaver somniferum* L. Family Papaveraceae, Genus Papaver its name is Latin language, for English call Opium poppy and Species Somniferum meaning to make sleep.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะความเมตตาอนุเคราะห์ สนับสนุนส่งเสริม จากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ มั่งมีสุขศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านในสาขา สกฤติ ที่เมตตาข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา รวมถึงเจ้าที่จากภาคส่วนบุคลากร ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบ พระคุณยิ่ง มา ณ. ที่นี้

กรรณิการ์ อางฤทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	10
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	12
1. เครื่องดื่มมีนเมา.....	12
2. ตำนานเบียร์อียิปต์โบราณ	13
ประเภทของเบียร์	15
ประเภทยีสต์หมักนอนก้น.....	15
ประเภทยีสต์ธรรมชาติ.....	15
การแบ่งประเภทเบียร์แบบอื่นๆ	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	17

เครื่องมือวิจัย.....	17
วิเคราะห์ต้น โสมะจากปัจจุบันย้อนสู่ยุคโบราณในคัมภีร์สันสกฤต	28
ลักษณะใบ	28
ลักษณะดอก.....	29
ลักษณะผลและเมล็ด	29
ยาพื้นคือยางแห้งที่ได้จากการกรีดผลของต้นฝิ่น	29
บทที่ 4 วิเคราะห์	40
บทที่ 5 สรุปลักษณะและข้อเสนอแนะ.....	54
รายการอ้างอิง	56
ภาคผนวก	59
ประวัติผู้เขียน	83

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบโครงสร้างสูตรน้ำโสมะและเบียร์ในยุคปัจจุบัน(กรณีทำเบียร์สด).....	9
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบโครงสร้างสูตรน้ำโสมะและเบียร์ในยุคปัจจุบัน (กรณีทำเบียร์หมัก).....	9
ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบ Somaในคัมภีร์สันสกฤต กับ ฝิ่น <i>Papaver somniferum</i> L.	33

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ประเภทเบียร์.....	6
ภาพที่ 2 หินสองก้อนได้แก่ อทรี(adri) คือหินก้อนบน และ คราวัน(Graavan) คือหินก้อนล่าง.....	23
ภาพที่ 3 ฟีนและการกรีดฟีนถิ่นกำเนิด.....	28
ภาพที่ 4 ฟีนสุกอัดก้อน	29
ภาพที่ 5 กระเปาะดอกฟีนและการกรีดเอายาง	30
ภาพที่ 6 ดอกฟีน	30
ภาพที่ 7 กระเปาะฟีนและการกรีดเอายาง.....	32
ภาพที่ 8 1. ชาโสมะสมาธิ 2.เครื่องดื่มประเภทเบียร์และ 3. ฟีนสุกอัดก้อน.....	32
ภาพที่ 9 ฟีนดิบการกรีดยางฟีนและดอกยาฝรั่ง	45
ภาพที่ 10 ข้าวบาเลย์.....	50
ภาพที่ 11 ข้าวบาเลย์คว่ำ.....	51
ภาพที่ 12 หินอทรี(adri) คือหินก้อนบน และ คราวัน(Graavan)คือหินก้อนล่าง	51
ภาพที่ 13 เครื่องบดเมล็ดข้าวบาร์เลย์เพื่อทำเบียร์ในยุคปัจจุบัน	52
ภาพที่ 14 โอม..... มณีปัทเม สูง.....	55
ภาพที่ 15 โครงสร้างสูตร โสมะชาสมาธิ	55

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโบราณตามคัมภีร์สันสกฤตได้มีข้อมูลที่บ่งชี้ว่าได้มีการผลิตน้ำเมาศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมทางศาสนาและมีสูตรโครงสร้างใกล้เคียงการผลิตน้ำเมาประเภทเบียร์ในยุคปัจจุบัน รวมทั้งอุปกรณ์และวัสดุในการจัดทำสามารถหาได้ง่ายในครัวเรือนสามารถดื่มได้ง่ายนอกจากนี้สรรพคุณของการดื่มทำให้เกิดความรื่นเริง สนุกสนาน ผ่อนคลายความร้อนในอากาศ ลดความเหนื่อยล้าจากการการรการทำงาน และดูแลรักษาโรคไขมันอุดตันในเส้นเลือดได้อีกด้วย(ความรู้ในสมัยปัจจุบัน) แต่ปรากฏว่าเครื่องคั้นน้ำเมาประเภทเบียร์ในยุคปัจจุบัน มีปัญหาในด้านลิขสิทธิ์การผลิต ได้มีการห้ามชุมชนผลิตน้ำเมาดังกล่าวทั้งที่ชุมชนสามารถทำได้และเป็นที่ต้องการของชุมชน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าภูมิปัญญาในคัมภีร์สันสกฤตสามารถที่จะมาแก้ไขและทดแทนปัญหาในด้านลิขสิทธิ์รวมไปถึงโครงสร้างสูตรการผลิตได้ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างแนวทางการผลิตน้ำเมาประเภทเบียร์ให้ดูข้อต่อข้อเลยที่เดียว

อนึ่งการคั้นน้ำเมาประเภทเบียร์ขายนั้นเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายในยุคปัจจุบันพ.ศ.2560 ดังปรากฏในปัจจุบันนี้ที่เบียร์ที่ขายโดยถูกกฎหมายมีขายเพียงไม่กี่ ยี่ห้อแบรนด์ดัง มีการออกกฎหมายที่เข้มงวดมากมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องตนทำให้ราษฎรทั่วไปต้องดิ้นรนออกไปผลิตที่ต่างประเทศ แล้วนำกลับเข้ามาขายในไทย ปัจจุบันมีการออกกฏข้อบังคับที่รุนแรงขึ้นเกี่ยวกับ Hopeกลิ่นฮ้อบ มีการออกกฎหมายมาความคุม Essential oil เอสเซนเชียล ออยล์ สารแต่งกลิ่นหอมและรสขมในเบียร์ตามกฎหมายของเบียร์ ทั้งที่จริงเราสามารถใส่สมุนไพรที่หาได้ในไทยมาทดแทนกันได้ โดยกฏของการผลิตเบียร์ได้มีการออกกฏที่บังคับส่วนผสมเบียร์ไว้ดังนี้

1. Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)
2. Yeast (เชื้อในการทำเบียร์หมัก)
3. Hop Essential oil. (พืชที่ใช้น้ำมันหอมระเหยในการฆ่าเชื้อ และแต่งรสขมและแต่งกลิ่น สามารถที่จะใช้สมุนไพรดอกสารภีร่วมกับเทียนข้าวเปลือก เพื่อให้ได้กลิ่นใกล้เคียงกับ Hop Essential
4. Water (น้ำที่เจือหินปูน-น้ำค้าง)

เราสามารถที่จะนำเครื่องคั้นน้ำเมาประเภทเบียร์จากอดีตที่ปรากฏในคัมภีร์สันสกฤต ที่เราวิเคราะห์โครงสร้างได้ว่ามีความใกล้เคียงเครื่องคั้นน้ำเมาประเภท เบียร์ในปัจจุบัน มาผลิตขึ้นมาใหม่เป็น

น้ำเมาประเภทเบียร์ คือแอลกอฮอล์ต่ำ ที่ดีก็ก็สามารถดื่มได้รวมไปถึงผู้ใหญ่ เพื่อสุขภาพที่ดีใน รูปแบบใหม่ๆได้ โดยอ้างอิงที่มาจากตำราสันสกฤต เราจะได้เครื่องดื่มสุขภาพที่ดื่มง่าย สามารถปรุง แต่งรสชาติกลิ่น ได้ตามใจชอบ เป็นที่ สนุกสนานมีชีวิตชีวาใช้วัตถุดิบในประเทศหรือจากโลก ตะวันออกด้วยกัน

โดยเราสามารถยึดหลักการทำเบียร์ โสมะ จากตำราสันสกฤต อันประกอบ ส่วนประกอบดังนี้มาเปรียบเทียบกับน้ำเมาประเภทเบียร์ในยุคปัจจุบัน

1. Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)
2. Soma plant (พืชที่มีรสเฝื่อน เช่น ป่านเหลืองหรือ หม่าหวง) กัญชา ลำโพง

กระท่อม

3. Water (น้ำที่เจือหินปูน-น้ำค้าง)
4. Milk , Honey Bee , sugar (ใช้สำหรับหมักให้เกิดสายีสต์)

เครื่องดื่มน้ำเมาโสมะ ดังกล่าวนี้ได้มีงานวิจัยศึกษากรณีเป็นเครื่องดื่มทั่วไปในบาง แ่งมุมเท่านั้น แต่ยังไม่มีการศึกษาโสมะ ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำเมาในยุคปัจจุบันและหรือ วิเคราะห์เจาะลึกถึงโครงสร้างสูตรน้ำโสมะน้ำเมาศักดิ์สิทธิ์ในยุคโบราณในพิธีโสมะยัญชะ เปรียบเทียบกับโครงสร้างสูตรการผลิตเบียร์ในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษา น้ำโสมะเครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในยุค โบราณเพื่อหยังลึกลงในรายละเอียดของการผลิต เปรียบเทียบเครื่องดื่ม น้ำเมาในยุคปัจจุบันและสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแต่โบราณ ซึ่งสามารถผลิตคิดค้น เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นต้นแบบในการผลิตเครื่องดื่มน้ำเมาในยุคปัจจุบัน แต่สิ่งที่พิเศษมหัศจรรย์ กว่า คือการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านโดยใช้เพียงหม้อต้มธรรมดาไม่ต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีราคาแพง และมีความสลับซับซ้อน เข้า ถึงชุมชนได้ง่ายซึ่งการวิจัยนี้จะเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชนและต่อคัมภีร์สันสกฤตเองนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของคัมภีร์สันสกฤตที่สามารถดึงเอาข้อมูลในคัมภีร์สันสกฤต ที่สาบสูญไปนานกว่า 5000 ปีมาตีเอาความที่ซ่อนเอาไว้ให้ เกิดผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ นำกลับมาสร้างขึ้นใหม่และใช้ได้จริง อันจะนำคุณูปการในการเป็น ต้นแบบในการศึกษาคัมภีร์สันสกฤตในยุคปัจจุบันรวมไปถึงอนาคตได้¹

¹24 RV.10.116.3. Mamattu tva divyah somah/ ขอน้ำโสมะที่เกิดบนสรวงสวรรค์

จงทำให้ท่านเมา

ในสมัยโบราณจากคัมภีร์พระเวท แบ่งเครื่องดื่มมีนเมาออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ

1. น้ำโสมะ²
2. สุรา หรือ มัทยะ³
3. เมรัย

ข้อแตกต่างระหว่าง น้ำโสมะ และสุรา (มัทยะ) คือ 3

น้ำโสมะ เป็นเครื่องดื่มที่มีความสำคัญสูงสุด ถือว่าน้ำโสมะ เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ และมีค่าควรถวายแก่ เทพเจ้า โดยเชื่อว่าน้ำโสมะจะบันดาลให้ความปรารถนาต่างๆของผู้บวงสรวงประสบความสำเร็จ เช่น ความ เป็นอมตะ การได้ขึ้นสวรรค์ เป็นต้น

สุรา เป็นเครื่องดื่มที่ถูกคูกูกูหมิ่น และไม่มีการสนับสนุนยกย่องในวรรณคดี สันสกฤตเลยในที่นี่จะกล่าวถึงน้ำโสมะและสุราเท่านั้น

² บทสวดในคัมภีร์พระเวท RV.8.2.12

Hrtsu pitaso yudhyante durmadaso na surayam/ น้ำโสมะทั้งหลายที่ท่านดื่มแล้วย่อมปั้นปูนในหัวใจเช่นเดียวกับผู้ดื่มสุรา

³ อุดม จันทะดวง.2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆในคัมภีร์พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องคัมมน้ำเมาในยุคปัจจุบันแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ

1. เบียร์เปรียบเทียมน้ำโสม
2. ไวน์เปรียบเทียบเมรัย
3. สุราเปรียบเทียบมัทริยะ

ข้อแตกต่างระหว่างน้ำเมาทั้ง 3 ประเภทคือ ความเข้มข้นของเปอร์เซ็นต์แอลกอฮอล์ และกรรมวิธีการผลิตและวัตถุดิบ

1. เบียร์ มีแอลกอฮอล์ ความเข้มข้นอยู่ที่ 3-7 degree กรรมวิธีคือ # ต้ม# วัตถุดิบเป็น มอลต์ ยีสต์ ฮีบ และน้ำ
2. ไวน์ มีแอลกอฮอล์ ความเข้มข้นอยู่ที่ 15-18 degree กรรมวิธีคือ #หมัก# วัตถุดิบเป็น ผลไม้
3. สุรา มีแอลกอฮอล์ ความเข้มข้นอยู่ที่ 20-40 degree กรรมวิธีคือ #หมัก# วัตถุดิบเป็น ข้าว

ในปัจจุบันประชากรในประเทศมีความนิยมดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 3-5% degree อันได้แก่

เบียร์ เพื่อบรรเทาอาการเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย จากการทำงานหนัก และจากอากาศที่ร้อนอบอ้าว เบียร์จึงเป็นเครื่องดื่มที่เข้าเต็มเต็มส่วยที่ขาดหายไปนี้ ประโยชน์ของเบียร์...มีดีมากกว่าที่คุณคิด

1. ประโยชน์ของเบียร์ช่วยลดการสะสมแคลเซียมในไต มีงานวิจัยจากประเทศฟินแลนด์ซึ่งเป็นอีกประเทศที่พลเมืองนิยมดื่มเบียร์เป็นอันดับต้นๆ ของโลก เนื่องจากเป็นประเทศที่ค่อนข้างหนาวจึงต้องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเพิ่มความอบอุ่นให้ร่างกาย จากการวิจัยพบว่าผู้ที่ดื่มเบียร์ในปริมาณที่เหมาะสมเป็นประจำมีอัตราการเป็นโรคนิ่วในไตน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยดื่มเลย ทั้งนี้เพราะเบียร์เป็นตัวการสำคัญที่ช่วยลดการสะสมแคลเซียมในไต ช่วยขับปัสสาวะได้ดี

2. ประโยชน์ของเบียร์ลดความเสี่ยงโรคเบาหวาน หลายคนมองว่าเบียร์มีส่วนผสมของน้ำตาลทำไมถึงสามารถลดอัตราการเป็นเบาหวานได้? คำตอบคือน้ำตาลที่ได้จากการหมักเบียร์เป็นน้ำตาลจากข้าว ไม่ใช่ น้ำตาลที่ได้จากอ้อยเหมือนน้ำตาลทราย จากการศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของเบียร์ในช่วงปี 2011 ของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ผู้ที่ดื่มเบียร์วันละไม่เกิน 1 แก้วมีโอกาส

เป็นโรคเบาหวานน้อยกว่าคนทั่วไป โดยสามารถกล่าวได้ว่าการดื่มเบียร์ในปริมาณที่เหมาะสมทำให้ร่างกายผลิตอินซูลินได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ประโยชน์ของเบียร์ช่วยลดปริมาณสารก่อมะเร็งในเนื้อสัตว์ เบียร์ถือเป็นวัตถุดิบอีกชนิดหนึ่งที่นิยมนำมาหมักเนื้อสัตว์เพื่อเพิ่มความนุ่มอร่อย จากการศึกษาเรื่องการลดมะเร็งในเมนูอาหารของโปรตุเกสพบว่า การใช้เบียร์หมักเนื้อสัตว์ก่อนนำไปย่างหรืออบสามารถลดปริมาณสารก่อมะเร็งได้ถึง 70% และยังช่วยให้ร่างกายขับของเสียได้ดีขึ้นอีกด้วย

4. ประโยชน์ของเบียร์ป้องกัน โรคความดันโลหิตสูงและโรคหัวใจ เบียร์ถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องดื่มที่มีผลต่ออัตราการเกิดโรคเกี่ยวกับความดันโลหิต จากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยชื่อดังในสหรัฐอเมริกาอย่าง Harvard University พบว่าผู้ที่ดื่มเบียร์ 1-2 แก้วต่อสัปดาห์ มีอัตราความเสี่ยงเป็นโรคความดันโลหิตและไขมันอุดตันในเส้นเลือดน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยรับประทานเลย ทั้งนี้เพราะเบียร์สามารถลดการอุดตันของหลอดเลือดในเส้นเลือดได้ดี ซึ่งส่งผลต่อการลดลงของความเสี่ยงโรคหัวใจไปในตัวอีกด้วย

5. ประโยชน์ของเบียร์มีคุณค่าทางอาหาร ฟังดูแล้วอาจจะรู้สึกแปลกๆ ที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีสารอาหารด้วยหรือ? จริงๆ เบียร์เกือบทุกยี่ห้อมีใยอาหารเกือบ 12 ออนซ์ต่อกระป๋อง และยังมีส่วนผสมของธาตุอาหารอีกหลากหลายชนิดทั้ง วิตามิน บี 6 และ 12 นอกจากนี้ยังมีโฟเลตสูงอีกด้วย โดยการดื่มเบียร์จะทำให้รู้สึกอิ่มเนื่องจากเบียร์เป็นเครื่องดื่มที่ให้พลังงานประมาณ 99 กิโลแคลอรีหรือเทียบเท่ากับโจ๊ก 1 ถ้วย

จะเห็นได้ว่าการดื่มเบียร์ ประโยชน์ของเบียร์ที่บอกไปก็มีดีไม่น้อย...หากแต่การดื่มเบียร์เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่ช่วยให้สุขภาพดีจากการบริโภคอาหาร ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการบริโภคของแต่ละบุคคล จากงานวิจัยหลายๆ ชิ้นของทั้งในประเทศและต่างประเทศล้วนบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า การดื่มเบียร์วันละไม่เกิน 1 แก้ว หรือ 3-4 แก้วต่อสัปดาห์ทำให้สุขภาพดีได้ แต่การดื่มมากกว่านั้นจะทำให้เสี่ยงต่อโรคร้ายมากมาย ไม่ว่าจะเป็นตับแข็ง แอลกอฮอล์ลิ้ม เบาหวาน ความดันโลหิตสูงไปจนถึงภาวะบวมน้ำและอ้วนลงพุง ทราบแบบนี้แล้วผู้ที่ชอบดื่มเบียร์ก็อย่าลืมดื่มแบบมีสติกันด้วย

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ประเภทเบียร์

เหตุผลในการทำวิจัยเรื่องโสมะ คือ เมื่อเครื่องดื่มประเภทเบียร์มีประโยชน์มากมายดังกล่าว อุปกรณ์และวัสดุในการจัดทำสามารถหาได้ในครัวเรือนและสามารถดื่มได้ง่าย นอกจากนี้สรรพคุณของการดื่ม ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน ผ่อนคลายความร้อนในอากาศ ลดความเหนื่อยล้าจากการรับการทำงาน และดูแลรักษาโรคไขมันอุดตันในเส้นเลือดได้อีกด้วย (ความรู้ในสมัยปัจจุบัน) จึงเป็นที่ต้องการของชุมชน ดังนั้นชนชั้นผู้ประกอบการจึงมีการเอาใจเปรียบทางสังคมโดยมีการให้สัมปทานในหมู่เฉพาะพวกของตน ก่อจรรยาบรรณทั่วไปไม่ให้ประกอบวิชาชีพด้านดื่มเบียร์ขาย

การดื่มเบียร์ขายเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายในปัจจุบัน @ 2560 ดังปรากฏในปัจจุบันนี้ที่เบียร์ที่ขายโดยถูกกฎหมายมีขายเพียงไม่กี่ ยี่ห้อแบรนด์ดัง มีการออกกฎหมายที่เข้มงวดมากมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องคน ทำให้รายธุรกิจทั่วไปต้องดิ้นรนออกไปผลิตที่ต่างประเทศ แล้วนำกลับเข้ามาขายในไทย ปัจจุบันมีการออกกฎข้อบังคับที่รุนแรงขึ้นเกี่ยวกับ Hope กลิ่นฮ็อบ มีการออกกฎหมายมาควบคุม Essential oil เอสเซนเชียล ออยล์ สารแต่งกลิ่นหอม และรสขมในเบียร์ตามกฎหมายเกณฑ์ของเบียร์ ทั้งที่จริงเราสามารถใส่สมุนไพรที่หาได้ในไทยมาทดแทนกันได้ มีการออกกฎที่บังคับส่วนผสมไว้ดังนี้

1. Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)
2. Yeast (เชื้อในการทำเบียร์หมัก)
3. Hop Ess. (พืชที่ใช้ น้ำมันหอมระเหยในการฆ่าเชื้อ และแต่งรสขมและแต่งกลิ่น)
4. Water (น้ำที่เจือหินปูน-น้ำค้าง)

เราสามารถที่จะนำเครื่องดื่มน้ำเมาจากอดีตที่ปรากฏคัมภีร์สันสกฤต ที่เราวิเคราะห์ โครงสร้างได้ว่ามีความใกล้เคียง# เบียร์# ในปัจจุบัน มาผลิตใหม่เป็นน้ำเมาประเภทใหม่ๆได้ โดย อ่างอิงที่มาจากตำราสันสกฤต เราจะได้เครื่องดื่มสุขภาพที่ดื่มง่าย สามารถปรุงแต่ง รสชาติ กลิ่น ได้ตามใจชอบ เป็นที่ สนุกสนานมีชีวิตชีวาใช้วัตถุดิบในประเทศหรือจากโลกตะวันออกด้วยกัน

ที่สำคัญคือถูกกฎหมายโดยอาศัยเทียบเคียงน้ำเมาจกตำราสันสกฤต

โดยเรายึดหลักการทำเบียร์โสมะ จากตำราสันสกฤต อันประกอบด้วย

1. Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)
2. Soma plant (พืชที่มีรสเมาเบื่อ เช่น ป่านเหลือง หรือ หม่าหวง) กัญชา ลำโพง
3. Water (น้ำที่เจือหินปูน-น้ำค้าง)
4. Milk , Honey Bee , sugar (ใช้สำหรับหมักให้เกิดสายีสต์)⁴

กระท่อม

ทางแก้ปัญหาหน้าเมาในประเทศ ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อหวัข้อการค้นคว้าอิสระเครื่องดื่ม ประเภท น้ำเมาจกคัมภีร์สันสกฤต น้ำโสมะ อันได้แก่ เครื่องดื่มน้ำเมาที่ไม่มีแอลกอฮอล์ Draught beerหรือเบียร์สด¹. หรืออาจหมักเป็นเครื่องดื่มน้ำเมาแอลกอฮอล์ต่ำ ประเภทเบียร์ Craft beer หรือ เบียร์หมักทำมือ ¹

Draught beerหรือเบียร์สด คือ เบียร์สด (อังกฤษ: draft beer , draught beer) เป็นเบียร์ที่จะ ไม่ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อระบบพาสเจอร์ไรส์ คือเบียร์จากถังหมักจะไม่บรรจุใส่ขวดหรือกระป๋อง และเบียร์ชนิดนี้จะมีวันหมดอายุที่สั้นกว่าเบียร์ชนิดอื่นๆ เบียร์ดื่มสด⁵

⁴ อุดม จันทะดวง . การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมและเครื่องดื่มอื่นๆในคัมภีร์ พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2530

⁵ วิกีเดีย สารานุกรมเสรี.เบียร์ <https://th.wikipedia.org/wiki>

Craft beer หรือ เบียร์หมักทำมือ 1 คือ ต้มแล้วหมัก

ส่วนประกอบที่สำคัญของเบียร์ ประกอบไปด้วย น้ำ มอลต์ ฮอป ยีส

วิธีทำก็ไม่ยาก อธิบายขั้นตอนแบบคร่าวๆก็คือ

1. นำน้ำร้อนไปใส่ในข้าวตามอุณหภูมิที่เหมาะสมเพื่อให้ได้น้ำที่เป็นน้ำตาลจากข้าว
2. นำน้ำที่ได้จากขั้นแรกไปต้ม และใส่ฮอปเพื่อปรุงรสขม และกลิ่นหอมของเบียร์
3. ทำน้ำที่เราต้มเสร็จแล้วให้เย็น เพื่อที่จะใส่ยีสต์ในการหมัก
4. เติมายีสต์ลงไปเพื่อให้ยีสต์ไปกินน้ำตาลและคลาย Co2 และ แอลกอฮอล์ออกมา
5. เมื่อเสร็จกระบวนการหมัก ก็ต้องเติม corn sugar หรือ Dextrose ลงไประบรจขวด

เพื่อให้เกิดความซ่านั่นเอง⁶

โครงสร้างการผลิตน้ำเมาโสมะ ประเภทไม่มีแอลกอฮอล์ คล้าย เบียร์สดต้มดื่ม

- 1.Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)
  - 2.Soma plant (พืชที่มีรสเมาเบื่อ เช่น ป่านเหลืองหรือ หม่าหวง)ก็ยูลชา ลำโพง ฝิ่น
- กระท่อม หมาก ลูกจันทร์)
- 3.Water (น้ำที่เจือหินปูน-น้ำค้าง)
  - 4.Milk , Honey Bee , sugar (ใช้สำหรับหมักให้เกิดสำยีสต์)

ความเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างน้ำโสมะ น้ำเมาสันสกฤตกับเบียร์สดและเบียร์หมักมือในยุคปัจจุบัน

⁶ เบียร์ <http://www.ทำเบียร์.com>

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบโครงสร้างสูตรน้ำโซมะและเบียร์ในยุคปัจจุบัน(กรณีทำเบียร์สด)

น้ำโซมะ	เบียร์สด (Draught beer)
1.Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)	1.Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)
2. Soma plant (พืชที่มีรสเฝื่อน เช่น กัญชา ลำโพง กระเทียม ผื่น ป่านเหลืองหรือ หมาหวง หมากลูกจันทร์)	2.Hop Ess (พืชที่ใช้ให้น้ำมันหอมระเหยในการฆ่าเชื้อ และแต่งรสขมและแต่งกลิ่น)
3. Water (น้ำที่เจือหินปูนCa+ น้ำค้าง)	3. Water (น้ำที่เจือหินปูนCa+น้ำค้าง)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบโครงสร้างสูตรน้ำโซมะและเบียร์ในยุคปัจจุบัน (กรณีทำเบียร์หมัก)

@ น้ำโซมะ(เพิ่มเติมกรณีจะหมัก)	@ เบียร์หมักทำมือ (Craft beer)เพิ่มเติมถ้าจะหมัก 14 วัน
4. Milk , Honey Bee , sugar (ใช้สำหรับหมักให้เกิดสายยีสต์)	4.Yeast (เชื้อในการทำเบียร์หมัก)
5.เป็นเครื่องคั้นให้ความร่าเริง	5.เป็นเครื่องคั้นให้ความร่าเริง

คำอธิบายตารางที่ 1.และ 2. เทคนิคโบราณคือคั้นบรรพในการผลิตเครื่องดื่มน้ำเมา ก่อนที่จะมีการค้นพบ **ยีสต์** (ยีสต์เป็นตัวสร้างแอลกอฮอล์, ความแรงของน้ำเมาขึ้นกับเปอร์เซ็นต์ดีกรีแอลกอฮอล์, เปอร์เซ็นต์แอลกอฮอล์สูงหรือต่ำขึ้นกับน้ำตาลหรือความหวานตั้งต้นในวัตถุดิบการผลิต)

ใช้เทคนิค Coolspip นำน้ำ **เวิร์ท** ไปต้มให้เดือดและพักในอ่างปากกว้างให้อุณหภูมิเย็นลงตามปกติ โดยเปิดฝาทิ้งไว้ เพื่อให้ยีสต์และแลคโตบาซิลัสที่มีอยู่ในธรรมชาติ จะเริ่มโตในน้ำเมาก่อน โดยการควบคุมอุณหภูมินี้แบคทีเรียที่ทำให้น้ำเมามบูดจะโตช้าจนไม่สามารถที่จะโตทันกรดแลคติก และแอลกอฮอล์จากยีสต์ และแลคโตบาซิลัสในอากาศได้ ก็สามารถปรุงแต่งรสชาติด้วยสมุนไพรได้ในระหว่างนี้ เช่น เดิมตะไคร้ ลาเวนเดอร์ ดอกสายน้ำผึ้ง ปิดฝาแล้วนำไปหมักฝ่ครั้งที่ 1. โดยใช้เวลา 1-3 วัน โดยภายใน 1-3 ยีสต์ธรรมชาติก็ผลิตแอลกอฮอล์ดำเนินไปตามปกติ

โดยยีสต์ก็จะใช้น้ำตาลจนหมด ผลิตเป็นแอลกอฮอล์และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา ทำให้น้ำเมานั้นซ่าๆ⁷

(น้ำวีร์ทือน้ำหวานที่ได้จากการต้มข้าวบาร์เลย์ที่เพาะงอกแล้ว)

กล่าวโดยเบื้องต้นแล้ว น้ำโสมะ คือเครื่องคั้นน้ำเมายุคโบราณ ที่ปรุงจากพืชธมาเมื่อ เป็นไปได้ 2 ทางคือ

1. ไม่มีแอลกอฮอล์ ต้มดื่มสด เทียบ เบียร์สด (Draught beer)

2. มีแอลกอฮอล์ต่ำ 4-5 % degree Alc. เทียบ เบียร์หมักทำมือ (Craft beer) ต้มแล้วหมักต่อ 14 วัน เมื่อการผลิตเครื่องคั้นน้ำเมาในคัมภีร์สันสกฤตมีความใกล้เคียงกับการผลิตน้ำเมาประเภทเบียร์ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นเราอาจหาข้อมูลในด้านการผลิตเบียร์โบราณจากคัมภีร์สันสกฤต การผลิตเบียร์ในยุคอียิปต์โบราณเปรียบเทียบกับเครื่องคั้นประเภทเบียร์ในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาน้ำโสมะในพิธีกรรมบูชาเทพเจ้า
2. เพื่อผลิตน้ำโสมะขึ้นมาใหม่ใกล้เคียงของเดิม
3. เพื่อเชื่อมโยงน้ำโสมะจากยุคโบราณสู่ยุคปัจจุบัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้คัมภีร์ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท อาถรรพเวท พราหมณะ แปลจากต้นฉบับภาษาสันสกฤตมาศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับข้อกำหนดเครื่องคั้นเบียร์ในยุคปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ปริวรรตคัมภีร์ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท อาถรรพเวท พราหมณะ จากอักษรเทวนาครีสู่อักษรไทยตามวิธีเขียนภาษาสันสกฤตด้วยอักษรไทย
2. แปลข้อความเกี่ยวกับโสมะในคัมภีร์ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท อาถรรพเวท พราหมณะเป็นภาษาไทย
3. รวบรวมและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
4. จัดลำดับและเรียบเรียงข้อมูล

⁷ใช้เทคนิค Coolspip. Yazoo Brewing Company

5. วิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการศึกษา
6. สรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาโดยอิสระเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยเครื่องดื่มน้ำ ๑ โสมะ จากต้นฉบับภาษาสันสกฤต ซึ่งนับว่ามีประโยชน์ต่อวงการเครื่องดื่มน้ำไทยในการ,นักพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มน้ำมา ประชาชน ชุมชนหน้าใส ที่สามารถประดิษฐ์นวัตกรรมเครื่องดื่มน้ำมาจากคัมภีร์สันสกฤต เพื่อประชาชน สามารถผลิตเครื่องดื่มน้ำดื่มกินเองได้ในชุมชนเป็นการพึ่งตัวเองในสังคมวัฒนธรรมชนบท ที่มีงาน รื่นเริง งานวัด งานบวช งานแต่งไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง รสชาติ กลิ่น สี จำกัด เพราะได้ให้ความรู้ในด้านการผลิตเครื่องดื่มน้ำมา ในทุกด้าน ตั้งแต่ประวัติ การกำเนิด สถานที่ ประเภท วิธีการผลิต

กรรมวิธีในการเพิ่มคุณค่าของเครื่องดื่มน้ำมา พักัด ราคา คุณและโทษเครื่องดื่มน้ำมา รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบกับศาสตร์การผลิตเครื่องดื่มน้ำมาจากยุคอดีต มาสู่ยุคปัจจุบันด้วย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โสมะ มีความหมาย 3 คือ

โสมะในความหมายที่ 1 หมายถึงชาสมาธิ เพื่อเข้าถึงจิตวิญญาณ นิพพาน

โสมะ ในความหมายที่ 2 หมายถึง เครื่องดื่มน้ำประเภท เบียร์

โสมะในความหมายที่ 3 หมายถึง ผื่นสุก

2. เบียร์ หมายถึง เครื่องดื่มน้ำที่มีส่วนประกอบ 4 ประเภท

1. Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)

2. Water (น้ำที่เจือหินปูน-น้ำค้าง)

3. Milk , Honey Bee , sugar (ใช้สำหรับหมักให้เกิดสำยีสต์) 4. Soma plant (พืชที่มีรสเมาเบื่อ เช่น ป่านเหลืองหรือ หม่า หวง)กัญชา ลำโพง ผื่น กระท่อม หมาก ลูกจันทร์)

3. พิธีโสมะยัชณะ หมายถึง การคั้นน้ำโสมะบูชาเทพเจ้าเพื่อขอพรต่างๆ ระยะเวลาของการทำพิธีมีตั้งแต่ 1 วันถึง 1 ปี

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. เครื่องดื่มมีนมมาบางอย่างได้เขามาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนชาวไทยมาตั้งแต่บรรณกาลแล้ว กล่าวคือประชาชนชาวไทยได้ใช้เครื่องดื่มมีนมเช่นบวรสรวงสังเวศก์อำนาจหรือสิ่งศักดิ์ในพิธีกรรมทางศาสนาเข้าใจว่าการปฏิบัติเช่นนี้อินเดียโบราณก็ยังมีเช่นเดียวกันดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องเครื่องดื่มของชาวอินเดียโบราณเท่าที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและประเพณีของพวกเขา ตั้งแต่สมัยยุคเวทเป็นต้นมา จากการศึกษาได้พบว่าชาวอินเดียอารยันตั้งแต่สมัยแรกๆเท่าที่เรารู้ ได้รู้จักเครื่องดื่มหลายชนิด โดยเฉพาะน้ำโสมะซึ่งถือว่าเป็นเครื่องดื่มที่มีความสำคัญสูงสุด พวกเขาถือว่าน้ำโสมะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีค่าควรแก่การถวายแก่เทพเจ้าต่างๆ บางครั้งพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีจะดื่มน้ำโสมะนี้ด้วยโดยเชื่อว่าน้ำโสมะจะบันดาลให้ความปรารถนาต่างๆของเขาจะเป็นผลสำเร็จ เช่นความเป็นอมตะ การได้ขึ้นสวรรค์เป็นต้น ไม่เพียงแต่เท่านั้น เนื่องจากความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องดื่มน้ำโสมะนี้ อันตรายหรือ ความวิบัติทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้นแก่เขา ส่วนเครื่องดื่มอีกชนิดหนึ่งนั้นเรียกว่ามัทยะหรือสุรานั้นเป็นที่ถูกดูถูกดูหมิ่น และไม่มีการสนับสนุนยกย่องในวรรณคดีสันสกฤตเลย

ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานข้อมูลจากคัมภีร์พระเวทและได้ใช้แนวความคิดเห็นของนักปราชญ์ปัจจุบันด้วยความรอบคอบระมัดระวัง

วิทยานิพนธ์เล่มนี้แบ่งเป็นห้าบท บทแรกเป็นบทนำ กำหนดเนื้อหาและขอบเขตการวิจัย บทที่สองกล่าวถึงรายละเอียดของกรรมวิธีต่างๆที่ต้องทำเกี่ยวกับต้น โสมะตั้งแต่การจัดหาต้นโสมะ การคั้นเอาน้ำ การผสมน้ำโสมะกับสิ่งต่างๆ ไปจนถึงพิธีกรรมในการถวายน้ำโสมะแก่เทพเจ้าต่างๆ โดยเฉพาะต่อพระอินทร์ที่เป็นเทพนักรบในสมัยพระเวท บทที่สามกล่าวถึงผลในการดื่มน้ำโสมะ และผลดีในการถวายน้ำโสมะและความสำเร็จผลในความปรารถนาเนื่องจากการดื่มน้ำโสมะบทที่ห้าเป็นบทสรุป เนื่องจากน้ำโสมะได้ถูกยกให้เป็นเทพเจ้าแม้แต่ในสมัยพระเวทเอง ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะไว้ในบทสุดท้ายว่าควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเรื่องน้ำโสมะในฐานะเป็นเทพเจ้าของชาวอินเดียอารยันอย่างสมบูรณ์ต่อไป⁸

⁸ อุดม จันทะดวง .2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆในคัมภีร์ พระเวท ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.ตำนานเบียร์อียิปต์โบราณ

สมัยอียิปต์โบราณพบว่าการผลิตเบียร์และนิยมดื่มเบียร์กันอย่างกว้างขวาง โดยการพบหลักฐาน ที่เป็นภาพเขียนและภาพสลักเกี่ยวกับเรื่องราวของการผลิตเบียร์บนแผ่นหิน เบียร์ของอียิปต์ผลิตขึ้นเอาขนมปังที่ทำจากแป้งข้าวบาร์เลย์ที่เอาเมล็ดข้าวบาร์เลย์มาเพาะให้รากงอกแล้วเอามาปั่นหยาบๆ ผสมกับกับน้ำปั่นเป็นก้อนๆ จากนั้นจึงเอาไปปิ้งไม่ต้องให้สุกคั่วแล้วเอาไปแช่น้ำ หมักทิ้งค้างคืนไว้ ขนมปังเริ่มจะเริ่มบูด โดยเชื้อยีสต์ในอากาศและเกิดแอลกอฮอล์ขึ้น เมื่อเอาไปกรองจะได้น้ำเบียร์สีขาว มีฟองรสเปรี้ยว ใช้เป็นเครื่องดื่ม บางครั้งมีการเติมสมุนไพรลงไปเพื่อให้มีกลิ่นหอม⁹

⁹ตำนานเบียร์ <https://writer.dek-d.com>

เบียร์ในยุคปัจจุบัน เป็นเบียร์หลาย ๆ รูปแบบที่ผ่านกระบวนการหมัก ผลิตภัณฑ์พวก ธัญพืช ประวัติศาสตร์ของเบียร์นั้นมีมายาวนาน เบียร์เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดแรกของโลก เริ่มผลิต 6,000 ปีก่อนคริสตกาล โดยชนชาติ บาบิโลเนียน เบียร์เป็นที่รู้จักในสมัยอียิปต์โบราณและ เมโสโปเตเมีย และมีหลักฐานย้อนไปยาวนานถึง 4,000 ปีก่อนคริสตกาล โดยใช้ข้าวบาร์เลย์ เป็น วัตถุดิบ ในราว 1,000 ปีก่อนคริสตกาล ที่การผสมพืชอีกหนึ่งชนิดเข้าไปคือ ฮอปส์ ทำให้มีกลิ่น หอม, รสชาติขม และสามารถรักษาคุณภาพของเบียร์ให้เก็บได้นานขึ้น แต่เบียร์เหล่านี้แตกต่างจาก เบียร์ในปัจจุบัน และเนื่องจากเครื่องปรุงและกรรมวิธีการในการผลิตเบียร์แตกต่างกันไปตามสถานที่ ลักษณะของเบียร์ (ชนิดของเบียร์, รสชาติ, และสี) จึงมีความแตกต่างกันได้มาก

ส่วนผสมหลัก

องค์ประกอบหลักในการหมักเบียร์คือ น้ำ ข้าวมอลต์(คือเมล็ดข้าวอบแห้งหรือคั่ว ของ เมล็ดธัญพืชที่แตกหน่อแล้ว โดยปกติใช้เมล็ดข้าวบาร์เลย์) ฮอปส์ และ ยีสต์ และยังมีส่วนผสมอื่นๆ เช่น ผลเชอร์รี่ ราสเบอร์รี่ และเมล็ดธัญพืชอื่น เช่น เมล็ดข้าวสาลี (Wheat) เรียกว่า แอดจังก์ท (Adjunct) หรือ ส่วนผสมข้างเคียง

น้ำ : เนื่องจากน้ำนั้นเป็นองค์ประกอบหลักของเบียร์ คุณสมบัติของน้ำที่ใช้จึงมีผลต่อ รสชาติของเบียร์

มอลต์ : เมล็ดข้าวมอลต์ จากข้าวบาร์เลย์นั้นเป็นชนิดที่นิยมใช้มากที่สุด เนื่องมาจากมี ปริมาณ เอนไซม์อะไมเลส (amylase enzyme) สูง ซึ่งทำให้กระบวนการแตกตัวของแป้งเป็นน้ำตาล นั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากข้าวมอลต์จากข้าวบาร์เลย์แล้ว เมล็ดธัญพืชอื่นๆ เช่น ข้าวสาลี (wheat) ข้าวเจ้า (rice) ข้าวโพด (maize) ข้าวโอ๊ต (oat) และ ข้าวไรย์ (rye) ทั้งแบบที่ทำเป็นข้าว มอลต์ และ เมล็ดปกติ ก็ยังใช้เป็นส่วนผสมอีกด้วย

ฮอปส์ : ส่วนผสมซึ่งให้รสขมในเบียร์ เพื่อสมดุลรสหวานจากมอลต์ นอกจากนั้นยังมี ผลเป็นยาปฏิชีวนะ ต่อต้านจุลินทรีย์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ยีสต์ ส่งผลต่อการหมัก

ยีสต์ : ใช้ในกระบวนการหมักเพื่อย่อยสลายน้ำตาล ที่สกัดจากเมล็ดธัญพืช ให้เป็น แอลกอฮอล์ และ คาร์บอนไดออกไซด์ โดยปกติแล้วระดับแอลกอฮอล์ในเบียร์จะอยู่ที่ 4-6 เปอร์เซ็นต์ แต่อาจจะต่ำถึง 2 เปอร์เซ็นต์ หรือ สูงถึง 14 เปอร์เซ็นต์ ยีสต์ที่ใช้แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ยีสต์หมักลอยผิว ยีสต์หมักนอนก้น ยีสต์ธรรมชาติ

ประเภทของเบียร์

การแบ่งประเภทของเบียร์นั้นจะแบ่งได้หลายวิธี แต่วิธีหลักๆที่ใช้คือแบ่งตามประเภทของยีสต์ที่ใช้ในการหมัก โดยจะแบ่งเป็น 3 ประเภทหลักๆ คือ

ยีสต์หมักลอยผิว (top-fermenting yeast) คือ เชื้อยีสต์ที่จะลอยตัวอยู่ที่ผิวหน้าของเบียร์เมื่อเสร็จสิ้นการหมัก

ยีสต์หมักนอนก้น (bottom-fermenting yeast) คือ เชื้อยีสต์ที่จะจมอยู่ที่ก้นภาชนะเมื่อเสร็จสิ้นการหมัก

ยีสต์ธรรมชาติ เป็นการใช้เชื้อยีสต์ตามธรรมชาติ ไม่ได้ใช้เชื้อที่เพาะเลี้ยงขึ้นมา

นอกจากนี้การแบ่งประเภทยังแบ่งตาม สี, แหล่งผลิต, วัตถุดิบที่ใช้, กระบวนการผลิต, ปริมาณแอลกอฮอล์ และ อื่นๆ

ประเภทยีสต์หมักนอนก้น

ลาเกอร์ (Lager)

พิลเซนเบียร์ (Pilsen beer)

เบียร์ดำ, คาร์คเบียร์ (dark beer)

บ็อคเบียร์ (Bock beer)

ประเภทยีสต์ธรรมชาติ

ลัมบิก (Lambic)

การแบ่งประเภทเบียร์แบบอื่นๆ

เบียร์สด (Draught beer) หมายถึง เบียร์ที่ทำการเสิร์ฟจากถังเบียร์ โดยไม่ได้บรรจุลงขวดหรือ กระป๋อง

ไลท์เบียร์ (Light beer) หมายถึง เบียร์ที่มีแคลลอรี่ และ แอลกอฮอล์ต่ำ มีสีอ่อน และรสชาติที่จืดชืดกว่า โดยจะมีรสขมน้อย และ ไม่หลงเหลือรสชาติติดปากหลังการดื่ม

ไอซ์เบียร์ (Ice beer) หมายถึง เบียร์ที่หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการหมักแล้ว เบียร์จะถูกทำให้เย็นจนน้ำเริ่มแข็งตัวเป็นเกล็ด

การรินเบียร์

เอียงแก้ว45องศา เทเบียร์ลงในแก้วจนได้3/4ของแก้ว แล้วจึงตั้งแก้วให้ตรงและยกขวดขึ้นเล็กน้อย เพื่อให้อากาศเข้าไปผสมกับเบียร์(กลิ่นจะออกมามากขึ้น)¹⁰

---

¹⁰ ประเภทของเบียร์ <https://th.wikipedia.org/wiki>

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

โสมะ เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤตจากยุคโบราณสู่ยุคปัจจุบัน Soma :Sacred

Drink in Sanskrit Texts from Ancient Age to Present

เครื่องมือวิจัย ได้แก่คัมภีร์ต่างๆ ดังนี้

1. ฤคเวท
2. ยชุรเวท
3. สามเวท
4. อถรรพเวท
5. พราหมณ์และอื่นๆ

องค์ประกอบน้ำโสมะ

RV.5.27.5

.....somaiva tryaasiraah//

น้ำโสมะมีสิ่งผสมสามอย่าง

RV.9.32.3

.....gobhirajyate//

น้ำโสมะถูกผสมด้วยนมโค

RV.9.107.18

Soma.....vasaanah pari gobhah.....//

น้ำโสมะอาศัยอยู่กับโค

RV.9.11.6

.....dadhnedabhi sriiniitana indumindre//

ท่านทั้งหลายจงผสมน้ำโสมะด้วยนมเปรี้ยวเพื่อพระอินทร์

RV.9.68.4

Amsuryavena pipise.....//

น้ำโสมะถูกผสมด้วยข้าวบาร์เลย์

RV.9.82.3 savasaarah apo / น้ำทั้งหลายเป็นน้องสาว(ของโสมะ)

คัมภีร์ฤคเวทได้ระบุว่าสิ่งสำคัญที่ใช้ผสมน้ำโสมะมี 3 ดังนี้

1. ข้าวบาร์เลย์ (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)

รูปที่ 2 ข้าวบาร์เลย์

2. น้ำโสมะ¹¹ (พืชที่มีรสเฝื่อน เช่น ปานเหลืองหรือ หม่าหวง) กัญชา ลำโพง ผื่น กระต้อม หมาก ลูกจันทน์ พืชสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหยแต่งกลิ่น แต่งกลิ่น เร่งความความเฝื่อน)

3. น้ำสะอาด

4. นมเปรี้ยว

5. นำนมโค

¹¹ น้ำโสมะที่จะใช้ถวายเทพเจ้าแต่ละองค์นั้นจะผสมไม่เหมือนกันเพราะเทพเจ้าแต่ละองค์ชอบไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้จัดถวายต้องเข้าใจว่าเทพเจ้าองค์ใดโปรดปรานน้ำโสมะที่ผสมด้วยอะไร เทพสององค์คือพระอินทร์และเทพวายุ ได้รับฉายาว่า *สุจิปา ซึ่งมีความหมายว่าเป็นผู้ที่ดื่ม น้ำโสมะที่ไม่เจือปน ดังนั้นจึงต้องถวายน้ำโสมะที่ไม่เจือปนหรือผสมอะไรเลยแต่เมื่อจะถวายน้ำโสมะแก่พระมิตรและพระวรุณ จะต้องผสมน้ำโสมะนั้นกับนม และถ้าจะถวายน้ำโสมะแก่พระอัศวิน ต้องผสมด้วยน้ำผึ้ง อาจารย์วิสุทธิ์ บุญยกุล ก็กล่าวว่ามีผู้บูชาจะถวายน้ำโสมะที่กรองแล้วแต่ยังไม่ผสมแก่พระอินทร์หรือพระวายุ ถ้าจะถวายแก่พระมิตรและพระวรุณต้องผสมน้ำนมและจะต้องผสมน้ำผึ้งเมื่อทำพิธีสังเวศแก่พระอัศวิน

RV.7.91 Sucim soman sucipaa paatamasme indravaayuu...../12

ข้าแต่พระอินทร์และพระวายุทั้งสอง พวกท่านมีนามว่า สุจิปา จงดื่ม โสมะที่ไม่เจือ
ปน¹³¹⁴

¹² Macdonell, Ved Mythology, p.105

¹³ อุดม จันทะดวง . 2530. การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆใน
คัมภีร์พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ วิสุทธิ์ บุษยกุล “ โสมะ” วิสุทธิพนธ์. หน้า 3.

คัมภีร์ฤคเวทบางบทกล่าวถึงสิ่งที่ใช้ผสมกับน้ำโสมะแตกต่างออกไปว่า น้ำโสมะนั้นผสมปลาขี้าว,นมสด,และข้าวสุก นอกจากนี้ยังผสมกับน้ำผึ้ง,แป้ง น้ำข้าวต้ม,ขนมชนิดหนึ่งซึ่งทำจากข้าวบาร์เลย์ และเนยใสได้อีกด้วย

RV.9.23.1Asrgramaasavo madhormadasya dhaarayaa/ น้ำคั้นโสมะซึ่งทำให้มาได้ไหลไปเพื่อผสมกับน้ำผึ้ง¹⁵

¹⁵ Prakaash, Food and Drimks in Ancient India, p18. น้ำผึ้งที่ชาวอินเดียใช้ผสมกับน้ำโสมะนั้นได้จากตัวผึ้งสองชนิดคือ อารังคะระ (AArangara)ซึ่งเป็นผึ้งใหญ่และสาระฆะ (Saaragha) ผึ้งชนิดตัวเล็ก แต่น้ำหวานของมันดีกว่าชนิดแรก (RV.10.106.10)

RV.3.52.7.

Puusanvate te.....karambham.....somam piba vrrrrrrtrahaa...../

ข้าแต่พระอินทร์ขอท่านจงดื่มน้ำโสมะที่ผสมด้วยแป้งพร้อมเทพปุษัน

Rv.6.29.4 sa somah....suto'bhuud yasmin paktih pacyate/

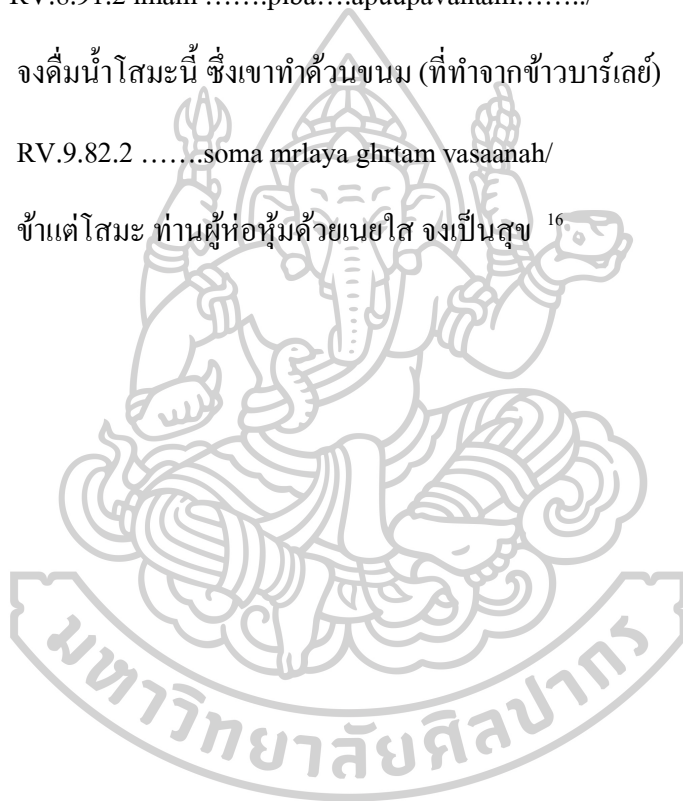
น้ำโสมะถูกคั้น ณ เขาต้มข้าวต้ม

RV.8.91.2 imam .....piba....apuupavantam...../

จงดื่มน้ำโสมะนี้ ซึ่งเขาทำควนขนม (ที่ทำจากข้าวบาร์เลย์)

RV.9.82.2 .....soma mrlaya ghrtam vasaanah/

ข้าแต่โสมะ ท่านผู้ห่อหุ้มด้วยเนยใส จงเป็นสุข ¹⁶

¹⁶ ข้อความในหลายบทหลายตอนในคัมภีร์ฤคเวทซึ่งกล่าวถึงสิ่งที่ใช้ผสมกับน้ำโสมะ เพื่อถวายเทพเจ้าทั้งสอง กล่าวคือน้ำโสมะผสมกับนมโค เพื่อถวายแก่เทพวายู ผสมข้าวบาร์เลย์ นมสด, น้ำผึ้ง และนมเปรี้ยว เพื่อถวายแก่พระอินทร์

RV.1.134.2

Madantu tvaā vaayavindavo smatkraanaasah sukrtā gobhih/

ข้าแต่เทพวายุ ขอให้ น้ำ โสมะ เครื่องบูชาของพวกเราซึ่งถูกผสมด้วยนมโคดี
แล้ว จงทำให้ท่านเมา

RV.3.42.7

Imamindra gavaasiram yavaasiram ca na piba../

ข้าแต่พระอินทร์ ขอเชิญท่านดื่ม น้ำ โสมะ นี้ของพวกเรา ซึ่งผสมกับนมโคและ
ผสมข้าวบาร์เลย์

RV.9.50.5

Sa pavasva...gobhiranjaano...indavindraaya piitaye //

ขอทำนั้น (น้ำ โสมะ) ที่ผสมด้วยนมจไหลไปเพื่อเป็นเครื่องดื่มของพระอินทร์

RV.9.39.5 indraaya sicyate madhu../

เขาผสม น้ำ โสมะ กับ น้ำ ผึ้ง เพื่อพระอินทร์

RV.1.5.5

Sutapaavane sutaa yanti viitaye somaaso dadhyaasirah../

ข้าแต่พระอินทร์ ผู้ดื่ม น้ำ โสมะ น้ำ โสมะ ที่คั้นแล้วที่ผสมนมเปรี้ยว จะได้ไหลไป
เพื่อเป็นอาหาร

RV.10.27.2

Dadhnedabhi sriniitana indumindre../

ท่านจงคั้น น้ำ โสมะ กับนมเปรี้ยว เพื่อพระอินทร์¹⁷

การคั้นน้ำโสมะ

¹⁷ อุดม จันทะดวง . 2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆใน
คัมภีร์พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“เมื่อล้างหน้าโสมะจนสะอาดดีแล้วก็จะนำมาวางบนหนังวัว หินสองก้อน สำหรับบดก็จะวางไว้บนแท่นหรือเวที พิธีคั้นจะเริ่มด้วยพราหมณ์โหดฤทนต์ บดทสวดในฤคเวท เพื่ออ้อนวอน โสมะเทพ พราหมณ์อุทคาคฤ ขับบดทสวดใน สามเวช พราหมณ์อัครรรยทนต์สูตร ในยชुरเวทพร้อมกับหีบก้อนหินที่วางอยู่บนเวทีทูปโสมะ”

ภาพที่ 2 หินสองก้อน ได้แก่ อทรี(adri) คือหินก้อนบน และ กราวัน(Graavan) คือหินก้อนล่าง

Rv.9.12.3 samo gaurii adhi sritah// โสมะถูกวางไว้บนหนังวัว

หินสองก้อน ได้แก่ อทรี(adri) คือหินก้อนบน และ กราวัน(Graavan)คือหินก้อนล่าง)

RV.5.31.12.....graavaava vedim bhriyaate...// หินกราวันถูกวางไว้บนเวที

RV.9.113.7

Yatra jyotirajasam yasmilloke svarhitam/tasminmaam dehi pavamaanaamrte loka

Aksite indrayendo pari srava/ ข้าแต่พระปวมานะขอท่านจงนำข้าพเจ้าไปยังโลกที่เป็น อมตะไม่เสื่อมสลายซึ่งมีแสงสว่างตั้งมั่นอยู่เป็นนิรันดร์ ข้าแต่หอคโสมะของท่านจงไหลไปเพื่อให้พระอินทร์ดื่ม¹⁸

¹⁸ เมื่อบดหน้าโสมะจนได้ที่แล้ว พราหมณ์อัครรรยซึ่งทำหน้าที่คั้นน้ำโสมะจะใช้มือทั้งสองบีบเอาน้ำ น้ำโสมะจะไหลผ่านเครื่องกรอง* ซึ่งทำด้วยขนแกะ ลงสู่ถังกรองขนาดใหญ่เรียกว่า โทรณกลสะ (Dronakalasa)

RV.5.13.12 .....Jiramadhvaryuvascaranti // พรามณ์ัธรรยุข่มทุบ โสมะ¹⁹

RV.1.28.4

-
- ¹⁹ โดยทั่วไปในสมัยพระเวท พรามณ์ัธรรยุข่มทุบ โสมะได้แก่
- 1.พรามณ์ัพรหมัน ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าควบคุมการทำพิธีทั้งหมด
  - 2.พรามณ์ัโหดฤ ทำหน้าที่อ่านบทสวดสรรเสริญในคัมภีร์ฤคเวททั้งหมด
  - 3.พรามณ์ัอุทคาคฤ ทำหน้าที่ขับบทสวดในคัมภีร์สามเวท
  - 4.พรามณ์ัธรรยุ ลงมือทำกิจต่างๆ พร้อมท่องสูตรโยชยุรเวทด้วย
  - 5.พรามณ์ัอาคนิธ ทำหน้าที่จุดไฟศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมต่างๆ

Uluukhala-sutaanaamvendvindra jalgulah ข้าแต่พระอินทร์ผู้กระหายท่านจง
ดื่ม น้ำโสมที่เขาดื่มด้วยครก RV.1.13.7

RV.9.13.7 dadhanvire gabhastyuh //

น้ำโสมไหลจากมือทั้งสองRV.7.22.1

RV.9.69.9 ete somaan yantybyam / น้ำโสมเหล่านั้นไหลสู่ชนแกะ (เครื่องกรองน้ำ
ชนิดหนึ่ง)

RV.9.3.1 esa...diiyati abhi dronanyaasadam.....//

น้ำโสมไหลผ่านถึงรองโตรณกลสะ (Dronakalasa)²⁰

---

²⁰ อุดม จันทะดวง . 2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมและเครื่องดื่มอื่นๆใน
คัมภีร์พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีโสมะยัชญะ

พิธีโสมะยัชญะ จัดว่าเป็นต้นกำเนิดพิธีกรรมต่างๆ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของพิธี คือ การคั้นน้ำโสมะบูชาเทพเจ้าเพื่อขอพรต่างๆ ระยะเวลาของการทำพิธีมีตั้งแต่ 1 วันถึง 1 ปี หรือมากกว่า ไม่นับวันเตรียมการล่วงหน้าซึ่งปกติจะมี 4 วัน*(การผลิตเชื้อสำภายใน 1-3วัน-กรรมกร์) โดยปกติจะทำในฤดูใบไม้ผลิ(มีนาคม-พฤษภาคม)* (อุทฺทมิการผลิตเพื่อคัดเลือดเชื้อ 1.ยีสต์และหรือแลคโตบาซิลัสจุลินทรีย์ในน้ำนม-กรรมกร์) และในวันพระจันทร์เต็มดวงหรือวันต้นๆของข้างแรมในวาทสนธิสัทธาของศุกลยชฺรเวทแบ่งไว้เป็น หก พิธี คือ

1. อัคนิช โฏมะ (agnistoma) พิธีนี้จัดโดยพราหมณ์ผู้เป็นเจ้าของไฟศักดิ์ซึ่งปรารถนาจะไปสวรรค์ โดยเชิญพระ 16 องค์ ใช้เวลา 5 วัน แต่ละวันจะคั้นน้ำโสมะบูชาเทพเจ้าต่างๆ มีพระอินทร์เป็นองค์สำคัญเป็นต้น โดยคั้นวันละ 3 ครั้ง เดิมทีเดียวพิธีนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสวดสรรเสริญเทพอัคนิเท่านั้น

2. วาชเปยะ (vaajapeya) ตามรูปศัพท์มีความหมายถึงว่าเป็นพิธีดื่มเพื่อความแข็งแรง พิธีจะจัดโดยกษัตริย์หรือบุคคลในวรรณะสูงผู้ร่ำรวยก็ได้ โดยทั่วไปจะจัดขึ้นโดยกษัตริย์ผู้ต้องการตำแหน่งสูงขึ้น หรือต้องการความแข็งแกร่งของร่างกายและความอึกเขิมของจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามออกศึก ในพิธีจะคั้นน้ำโสมะถวายแด่เทพเจ้าวันละ 3 เวลา แต่กษัตริยะหรือผู้ร่ำพิธีอื่นๆ จะดื่มสุราแทน องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในพิธี ได้แก่การแข่งรถศึก และการเล่นสกา พิธีนี้จะจบลงด้วยการดื่มและการอาบน้ำศักดิ์สิทธิ์

3. ราชสูยะ (Raajasuya) คือพิธีราชาภิเษกซึ่งพระเจ้าแผ่นดินทั่วๆ ไปจัดขึ้น ระยะเวลาที่จัดพิธีคือวันแรกของเดือนมีนาคม หรือเมษายน ใช้เวลา 1-12 วัน แต่ละวันจะคั้นน้ำโสมะบูชาเทพเจ้าวันละ 3 ครั้ง ในวันราชาภิเษก พระราชาจะทรงเครื่องเต็มยศทรงรับธนูและลูกศร 3 ดอกจากพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี (พราหมณ์ร้อชวรยุ) แล้วประทับนั่งบนบรรลัภก์ไม้มะเดื่อที่คลุมด้วยหนังเสือ พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีจะถวายเป็นประพรมด้วยเนยใส น้ำผึ้ง และน้ำศักดิ์สิทธิ์ พระราชาถวายน้ำโสมะแด่เทพ แล้วเสด็จลงบรรลัภก์ ขึ้นประทับนั่งบนรถศึก ทรงประลองธนูแล้วเสด็จกลับมาประทับบนบรรลัภก์อีก ต่อจากนั้นจะทรงแข่งสกาด้วยเคิมพัน แต่ก็จบลงด้วยชัยชนะของพระองค์ ขึ้นตอนสุดท้ายได้แก่การดื่มและสร้งน้ำศักดิ์สิทธิ์

4. อัศวเมธ (Asvamadha) พิธีปล่อยม้าไปตามที่ต่างๆ จุดมุ่งหมายก็เพื่อประกาศบุญคุณภาพและอำนาจอันเกรียงไกรของผู้ปล่อย ใช้เวลา 12 วัน- 1ปี หรือมากกว่า ปกติพิธีจะเริ่มในวันที่ 8 หรือที่ 9 ของเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคม พิธีเริ่มด้วยการอาบน้ำม้าและตกแต่งประดับประดาม้า นำม้ามาที่แท่นบูชาไฟ พราหมณ์ผู้ทำพิธีสวดมนต์ร่แก่ม้าเพื่อความศักดิ์สิทธิ์เสร็จแล้วถวายเครื่องสังเวทแก่เทพต่างๆ วันละ 3 ครั้ง ต่อจากนั้นจะปล่อยม้าพร้อมกองทัพทหาร

ติดตามให้ไปตามแคว้นต่างๆ เพื่อพิสูจน์ว่าจะมีผู้ครองแคว้นคนใดขวางหรือไม่ ในระหว่างที่ม้าและกองทหารยังไม่กลับ พราหมณ์จะเล่าเรื่องกษัตริย์ในอดีตถวายแก่พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้น กลางวันพนักงานในพิธีจะเป่าขลุ่ย พร้อมกับการเล่นดนตรีของพราหมณ์ตลอดวัน เมื่อม้ากลับมาแล้วจะประกอบพิธีคั้นน้ำโสมะพร้อมกับฆ่าม้าตัวนั้นและสัตว์อื่นๆตั้งแต่ช่างจนถึงสัตว์เล็กๆ เช่น ผีงเพื่อบูชาเทพ สูดท้ายของพิธีคือการดื่มและอาบน้ำศักดิ์สิทธิ์

5. อสนิจยนะ พิธีสร้างแท่นบูชาใช้เวลามากกว่า 1ปี แท่นนั้นสร้างเป็นห้าชั้น โดยใช้อัฐ10800 ก่อนลักษณะของแท่นคล้ายนกเหยี่ยววางปีก ใช้ศรีษะของมนุษย์หนึ่งคนและสัตว์อีกสี่ตัวประดับแท่น ส่วนร่างของมนุษย์และสัตว์จะโยนลงน้ำ เมื่อเสร็จพิธีศรีษะเหล่านั้นจะถูกนำมาเป็นกำแพงล้อมวัง ต่อมาเห็นว่าเป็นพิธียุ่งยาก จึงใช้ศรีษะคนเพียงอย่างเดียว ในพิธีคั้นน้ำโสมะบูชาเทพเจ้าวันละ 3 ครั้งเช่นเดียวกัน

6. เสาตรามณี (Sautraamanii) เดิมทีเคยจัดขึ้นเพื่อเยี่ยวกำลังของพระอินทร์ เนื่องจากพระองค์ไม่ได้คั้นน้ำโสมะ ต่อมากลายเป็นพิธีเพื่อลบล้างความผิดอันเนื่องมาจากการคั้นน้ำโสมะมาก ในพิธีจะฆ่า วัว แกะ และแพะเป็นเครื่องสังเวยแก่พระอินทร์ สรัสวดี และอัศวิน โดยลำดับ ผู้ร่วมในพิธีจะดื่มสุราแทนน้ำโสมะ²¹

สิ่งที่เราได้จากพิธีโสมะยัญญะ มี 3 ประเภท

1. ชาโสมะสมาธิ
2. เครื่องดื่มประเภทเบียร์
3. ฝิ่นสุกอัดก้อน

²¹ V.M. Apte, "vedic Ritual."The Cultural Heritage of India. Vol.2.

วิเคราะห์ต้นโสมะจากปัจจุบันย้อนสู่ยุคโบราณในคัมภีร์สันสกฤต

ในยุคปัจจุบัน ต้นโสมะ คือ ฝิ่น เป็นไม้ล้มลุก ขึ้นบนภูเขาที่ความสูง 800 เมตร ทุกส่วนของพืชชนิดนี้ให้ยางสีขาวเหมือนน้ำนมมีฤทธิ์ทำให้เมาได้ ชื่อวงศ์จีนัสของฝิ่นคือ *somniferum* แปลว่าทำให้นอนหลับ คำว่าโสมะ มาจากชื่อของ (ชนิด) ของพืช *somniferum* ในวงศ์ *Papaveraceae* สกุล *Papaver* ต้นฝิ่น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Papaver somniferum* L. เป็นดอกป๊อปปี้พันธุ์หนึ่ง ในวงศ์ *Papaveraceae* ชื่อสกุล *Papaver* เป็นชื่อภาษาละตินสำหรับเรียกพืชที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า *Opium poppy* ส่วนชื่อชนิด *somniferum* แปลว่า ทำให้นอนหลับ

ภาพที่ 3 ฝิ่นและการกรีดฝิ่นถิ่นกำเนิด

พืชชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดบริเวณเอเชียตะวันตก ขึ้นได้ดีในเขตร้อนและเขตอบอุ่นทั่วไป โดยเฉพาะหน้าดินเขาหินปูน ในที่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางราว 800 เมตรขึ้นไปลักษณะต้นฝิ่นเป็นไม้ล้มลุกปีเดียว ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านได้บ้าง สูง 50-150 เซนติเมตร ทุกส่วนของพืชให้ยางสีนํ้านม เมื่อยางนี้ถูกอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ลักษณะทางกายภาพของฝิ่น: เนื้อฝิ่นจะได้จากยางของผลฝิ่นที่ถูกกรีดจะมีสีขาว เมื่อถูกอากาศจะมีสีคล้ำลง กลายเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้หรือดำ มีกลิ่นเหม็นเขียวและมีรสขม เรียกว่าฝิ่นดิบ ส่วนฝิ่นที่มีการมาใช้เสพ เรียกว่าฝิ่นสุก ได้มาจากนำฝิ่นดิบไปต้ม หรือเคี่ยวจนสุก

ลักษณะใบ

ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับกัน รูปขอบขนาน โคนใบเว้า ขอบใบเป็นคลื่นหรือยักเว้าลึก กว้าง 5-10 เซนติเมตร ยาว 8-20 เซนติเมตร ใบที่อยู่ใกล้โคนต้นมีก้านใบสั้น

ลักษณะดอก

ดอกเป็นดอกเดี่ยว มีก้านดอกยาว 20-30 เซนติเมตร ออกที่ยอด มีสีสด มีทั้งสีขาว สีชมพู สีแดง หรือสีม่วง กลีบเลี้ยงมี 2 กลีบ ร่วงง่ายกลีบดอกมี 4 กลีบ ปลายมนแผ่ออกหรือยกเป็นฝอย ร่วงง่าย เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก เกสรเพศเมียมีปลายยอดเป็นจานแผ่ออกเป็นรัศมี 4-20 แฉกเท่าจำนวนพูของของผล

ลักษณะผลและเมล็ด

ผลรูปค่อนข้างกลม ขนาดวัดผ่านศูนย์กลาง 3-5 เซนติเมตร มีฝาปิดด้านบนเมล็ดมีขนาดวัดผ่านศูนย์กลาง 0.5-1 มิลลิเมตร รูปไต สีขาว สีน้ำตาล หรือสีเทาจำนวนมาก

ภาพที่ 4 ฝิ่นสุกอัดก้อน

ประโยชน์เมล็ดฝิ่นที่ตากแห้งแล้ว ในทางการค้าเรียก poppy seed หรือ maw seed ใช้เป็นอาหาร เช่น ใส่ในขนมปัง คุณก็ใช้เป็นอาหารนก มีน้ำมันอยู่ราวร้อยละ 50 น้ำมันที่บีบได้จากเมล็ดฝิ่นนี้เรียก น้ำมันเมล็ดฝิ่น น้ำมันนี้ใช้ผสมสีวาดรูป ใช้เป็นอาหาร ส่วนกากของเมล็ดที่บีบน้ำมันออกแล้วใช้เป็นอาหารสัตว์

ยาฝิ่นคือยางแห้งที่ได้จากการกรีดผลของต้นฝิ่น

ตำราสรรพคุณยาไทยว่า ฝิ่นมีรสเบื่อเมา มีสรรพคุณแก้บิดเรื้อรัง แก้ลงแดง แก้ปวดน้ำมูกไหล ปวดหัว เหงื่อออกมาก เบื่ออาหาร คลื่นไส้อาเจียน กระสับกระส่าย กล้ามเนื้อกระดูกท้องเดินอย่างรุนแรง หายใจหอบ ส่วนยี่ฮ่าฝิ่นมีรสเบื่อเมา มีสรรพคุณแก้บิดปวดเบ่ง แก้อาการลงแดง แก้ไอ และทำให้นอนหลับ

ภาพที่ 5 กระจเปาะดอกฝิ่นและการกรีดเอายาง

หน่อโสมมะ หรือผลอ่อนหรือกระจเปาะของต้นฝิ่น กรีดยางได้วันละ 3 ครั้ง
เส้นทางการค้าฝิ่นในสมัยโบราณ

ภาพที่ 6 ดอกฝิ่น

ฝิ่น เป็นพืชล้มลุก มียางขาว ช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโตจากเมล็ด จนเป็นต้นให้ดอกให้ผลและตาย ใช้เวลาประมาณหนึ่งปี ใบเป็นใบเดี่ยว ส่วนใหญ่เรียงตัวแบบสลับข้อละหนึ่งใบ ดอกเป็นดอกเดี่ยว ขนาดใหญ่ 5 – 8 ซม. มีหลายสี เช่น ขาว ชมพู แดง และม่วง ผลอ่อนข้างกลม ปลายสอบเล็กน้อย เมล็ดเล็กมีจำนวนมากมาย มีสีต่าง ๆ กัน

ฝิ่น เริ่มปลูกครั้งแรกทางเมดิเตอร์เรเนียน แล้วจึงแพร่มาทางอิหร่าน อินเดีย จีน และตลอดเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากฝิ่นมีสารที่มีฤทธิ์เสพติด จึงจัดว่าฝิ่นเป็นพืชเสพติด ตามกฎหมาย การปลูกฝิ่นและมีฝิ่นไว้ในครอบครอง จึงเป็นการผิดกฎหมาย มีองค์การควบคุม

ยาเสพติด ซึ่งจัดตั้งขึ้น โดยองค์การสหประชาชาติ ทำหน้าที่ควบคุมการปลูกฝิ่นของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ มีบางประเทศได้รับอนุมัติให้ปลูกฝิ่นได้ เช่น ตุรกี และ ยูโกสลาเวีย ต้นฝิ่นที่ปลูกจากเมล็ด จะเริ่มออกดอกเมื่ออายุประมาณหกเดือน และเจริญเป็นผลอ่อน ในระยะหนึ่งถึงสองเดือนต่อมา การกรีดขางฝิ่นต้องกรีดจากผลอ่อน น้ำขางที่กรีดออกมาที่แรกมีสี ขาว เมื่อถูกอากาศจะแข็งตัวขึ้น และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลปนเทา เรียกว่า ฝิ่นดิบ มีรสขม ในขางฝิ่นมี สารประกอบประเภทอัลคาลอยด์เกือบ 25 ชนิด ที่สำคัญคือ มอร์ฟีน โคเคอิน และปาปาเวอริน ซึ่งมีสรรพคุณในการเป็นยารักษาโรคถ้าใช้อย่างถูกต้อง มอร์ฟีน เป็นยาแก้ปวดที่ดีมาก และเป็นยานอนหลับ ปาปาเวอริน เป็นยาแก้ปวดเมื่อย ทำให้กล้ามเนื้อคลาย ส่วนโคเคอิน ใช้ระงับอาการไอ แอลคาลอยด์ทั้งสามชนิดนี้ ต่างมีฤทธิ์เสพติดแต่มอร์ฟีนมีฤทธิ์แรงที่สุด ผลของการเสพติดต่อกันนาน ๆ จะทำให้มีอาการซึม ตาลาย การเห็นภาพต่าง ๆ ผิดปกติ ระบบประสาทถูกทำลาย ขาดความรู้สึกรู้ตัว และอาจถึงแก่ความตาย ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องและทันเวลา

เมล็ดฝิ่นไม่มีฤทธิ์เสพติด นำมาบดและใช้ประกอบอาหารอ่อนสำหรับเด็กและคนชรา เป็นอาหารที่มีประโยชน์เนื่องจากมีทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน วิตามิน และแร่ธาตุ น้ำมันจากเมล็ดฝิ่นใช้ผสมสี ทำน้ำมันชักเงา หรือเติมไอโอดีนแล้วทำเป็นยารักษาโรคคอพอก น้ำตาล เมื่อทิ้งให้แห้งแข็ง หากนำมาเคี้ยวจะได้สารขันทานหิวชนิดฝิ่น เป็นผลิตภัณฑ์ได้จากต้นฝิ่น เมื่อกรีดผลอ่อนของต้นฝิ่น จะได้น้ำขางสีขาว ซึ่งจะกลายเป็นสีน้ำตาล เรียกกันทั่วไปว่าฝิ่น นำไปใช้สูบได้ เป็นยาเสพติดอย่างแรงฝิ่นประกอบด้วยสารอินทรีย์ประเภทอัลคาลอยด์มากกว่า 20 ชนิด ทั้งมีสารประเภทโปรตีน ฟิช น้ำตาล กลีโค สเตียรอยด์ฟิซปอนอยู่ด้วย

ปัจจุบันได้มีการนำมอร์ฟีนในฝิ่นมาใช้สังเคราะห์เฮโรอีน ซึ่งเป็นยาเสพติดอย่างแรง และเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสุขภาพฝิ่นเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ เช่นในรัชกาลที่สาม (พ.ศ.2367 – 2394) โปรดฯ ให้โรงพิมพ์หมอบรัดเลย์ พิมพ์ประกาศห้ามสูบฝิ่น 9,000 ฉบับ ชาวจีนรู้จักการทำขางจากต้นฝิ่น เป็นฝิ่นมาตั้งแต่โบราณกาล ต้นฝิ่นเป็นที่รู้จักกันในประเทศจีนมาเป็นเวลาอย่างน้อย 12 ศตวรรษ ใช้ประโยชน์เป็นยามาเป็นเวลา 9 ศตวรรษ และการปราบฝิ่นของจีนเป็นสาเหตุข้อหนึ่งที่จีนต้องทำสงครามฝิ่นกับอังกฤษ

การปลูกฝิ่นได้กระจายมาทางภาคใต้ของจีน สู่ภาคเหนือของไทยการค้าฝิ่น และการสูบฝิ่น ก็กระทำกันได้ตามสนธิสัญญาแบบเบาริ่ง ที่ไทยได้ลงนามกับประเทศตะวันตกหลาย

ประเทศในรัชกาลที่สี่ ในปี พ.ศ.2501 ได้มีราชอาณาจักรประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ให้เลิกการ
เสพฝิ่น และยกเลิกการจำหน่ายฝิ่นทั่ว²²

ภาพที่ 7 กะเปาะฝิ่นและการกรีดเอายาง

สิ่งที่เราได้จากพืชโสมยัชณะ มี 3 ประเภท

1.ชาโสมะสมาธิ น้ำเมาประเภทเบียร์	2.น้ำโสมะ เครื่องดื่ม	3. โสมะ <i>Papaver somniferum</i> L. ฝิ่นสุกอัดก้อน
		

สิ่งที่เราได้จากพืชโสมยัชณะ คือการผลิต 1. ชาโสมะสมาธิ 2.เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ประเภทเบียร์ 3.
ฝิ่นสุกอัดก้อน

ภาพที่ 8 1. ชาโสมะสมาธิ 2.เครื่องดื่มประเภทเบียร์และ 3. ฝิ่นสุกอัดก้อน

²² หอฝิ่น อุทยานสามเหลี่ยมทองคำ <https://th.wikipedia.org/wiki/>

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบ *Soma* ในคัมภีร์สันสกฤต กับ ฝิ่น *Papaver somniferum L.*

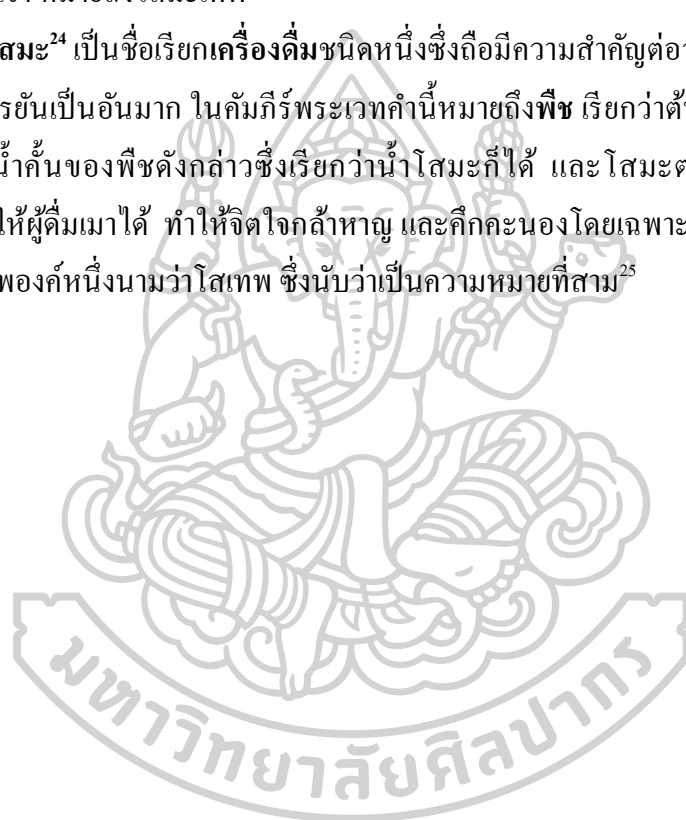
Soma. ในคัมภีร์สันสกฤต	ฝิ่นโสมะ <i>Papaver somniferum L.</i>
เป็นพืชที่มียางสีขาวคือน้ำนม	เป็นพืชที่มียางสีขาวคือน้ำนม
ใน 1 ปีทำพิธีเพียง 1 ครั้ง ช่วงกุมภาพันธ์-มีนาคม	ฝิ่นเป็นพืชที่มีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น
ทำพิธีคั้นวันละ 3 เวลา	ฝิ่นกรีดยางได้วันละ 3 แผล/กระเปาะผลเท่านั้น
เป็นพืชพบบนภูเขา	เป็นพืชบนที่สูง 800 ม
ใช้วิธีต้ม	ใช้วิธีต้ม
เป็นพืชไม้เลื้อย/ล้มลุก	เป็นพืชล้มลุก
ใช้หน่ออ่อนในการคั้น(กระเปาะดอกฝิ่น)	กรีดเอายางสีขาวจากผลอ่อน(กระเปาะดอก)
มีฤทธิ์ทำให้เมาได้	มีฤทธิ์ทำให้เมาได้
เป็นยารักษาโรคได้	รักษาอาการท้องเสีย และอาการปวดที่รุนแรง
พระอินทร์ดื่มน้ำโสมวันละ 3 ครั้ง	พฤติกรรมของผู้สูบฝิ่นจะสอวันละ 3 ครั้ง

วิเคราะห์ต้นโสมะยุคโบราณในคัมภีร์สันสกฤต

ในยุคโบราณ: ความหมายและที่มาของศัพท์

โสมะ ตามรูปศัพท์เป็นภาษาสันสกฤต มาจากคำว่า โสมะ (Soma) เป็นคำนามเพศชาย แปลว่า น้ำคั้นน้ำโสมะ ต้นโสมะ หรือโสมะเทพ ต่อมาคำนี้หมายถึงพระจันทร์ โสมะประกอบรูปจากธาตุ สุธ ซึ่งแปลว่า คั่นออกมา กลั่นออกมา เทออกมา หรือ บีบออกมา²³ ถ้าใช้เรียกเครื่องดื่ม หมายถึงเครื่องที่ถูกลั่นออกมา คือ 1. น้ำโสมะ ถ้าใช้เรียก 2. พืช หมายถึงต้นโสมะ และถ้าใช้เรียก 3. เทพเจ้า หมายถึงโสมะเทพ

โสมะ²⁴ เป็นชื่อเรียกเครื่องดื่มชนิดหนึ่งซึ่งถือมีความสำคัญต่อวัฒนธรรมประเพณีของชาวอินเดียอารยันเป็นอันมาก ในคัมภีร์พระเวทคำนี้หมายถึงพืช เรียกว่าต้นโสมะ หรือเถาโสมะก็ได้ หมายถึงน้ำคั้นของพืชดังกล่าวซึ่งเรียกว่าน้ำโสมะก็ได้ และโสมะตามความหมายที่สองมีคุณสมบัติทำให้ผู้ดื่มเมาได้ ทำให้จิตใจกล้าหาญ และคึกคะนองโดยเฉพาะในการรบ จึงได้รับการยกย่องเป็นเทพองค์หนึ่งนามว่าโสมเทพ ซึ่งนับว่าเป็นความหมายที่สาม²⁵

²³ Sir Monier-Williams, Sanskrit-English Dictionary, 2nd

(New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishres Pvt.Ltd., 1981

²⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับที่พิมพ์ปี 2525 หน้า 827 w ได้ให้ความหมายของโสมะ 4 อย่าง 1. ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งเป็นเถา มีหัวคล้ายผักกาด ใช้ทำยา 2. เถาไม้ชนิดหนึ่งมีกล่าวไว้ในคัมภีร์พราหมณ์ว่าเทวดานำมาหมักคั้นเป็นน้ำเมาสำหรับดื่ม 3. พระจันทร์ 4. ทอง

²⁵ อุดม จันทะดวง . 2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆ ในคัมภีร์พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประทานความเห็นว่า “ต้นโสมเป็นต้นไม้
เถา น้ำเลี้ยงมีสีขาว หลังจากคั้นและหมัก ไว้แล้ว จะใช้เป็นเครื่องตีมสังเวทดา และเป็นเครื่องตีม
ของพราหมณ์ คุณสมบัติของน้ำโสมนี้ จะทำให้ผู้ตีมเมาและรำเริง เป็นที่โปรดปรานของชาว
อินเดียอารยันมากถึงกับกล่าวว่า เมื่อได้ตีมแล้วจะแลเห็นสวรรค์”²⁶

---

²⁶ กรมศิลปากร (รวบรวม) 2512 หน้า 2 พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6 พระนคร: โรงพิมพ์
บรรณาการ.

รองศาสตราจารย์วิสุทธิ บุษยกุล ได้ให้ความเห็นว่า “ โสมะ หมายถึงพีชชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้คั้นเอาน้ำมาเป็นเครื่องดื่มสำหรับสังเวทในพิธีบูชาตามความเชื่อในสมัยนั้น พีชนี้คืออะไรนั้นเราไม่ทราบแน่ กิ่งของมันสีน้ำตาลหรือสีแดงเรื่อๆหรือสีเหลืองส้ม ส่วนที่นำมาใช้ทำเป็นเครื่องดื่มสังเวทนั้นได้แก่หน่ออ่อน ซึ่งเรียกว่า อังสุ กล่าวกันว่า พีชชนิดนี้ขึ้นบนยอดเขาภูชวัด

เฮก์ เคย เขียนคำบรรยายต้นไม้ชนิดนี้ไว้เมื่อค.ศ. 1863 ว่า พีชชนิดนี้สูงราว 4-5 ฟุต และมีลักษณะเป็นพุ่ม มีหน่อหลายหน่อแยกจากหัวเดียวกัน ลำต้นค่อนข้างแข็งแรง มีเปลือกสีเทา ไม่มีใบ มียางสีขาว รสฝาดค่อนข้างขม ไม่มีรสเปรี้ยว ยางนี้ทำให้เมาได้ เฮก์ เคยชิมยางนี้หลายครั้ง แต่ไม่อาจจะชิมได้เกินครึ่งละสองหรือสามช้อนกาแฟ²⁷

²⁷ วิสุทธิ บุษยกุลพิมพ์ โสมะ (กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการ, 2520), 12.

RV.10.34.1

Somaasyeva maujavatasya bhaksah/

อาหารของต้น โสมะที่เกิดบนภูเขาภูชวตี²⁸

RV.3.48.2

.....amsoh piyuusamapibo giristhaam /

ท่าน ได้ดื่มรสของหน่อ โสมะที่อยู่บนภูเขา²⁹

²⁸ หลักฐานจากคัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่า ต้นโสมะมีแหล่งกำเนิดบนภูเขาภูชวตี (Muujavat) และมีคุณสมบัติรักษาโรคได้

²⁹ อุดม จันทะดวง . 2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆ ในคัมภีร์ พระเวท ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RV.10.34.1

Somaasyeva maujavatasya bhaksah/

อาหารของคัน โสมะที่เกิดบนภูเขาภูเขาวัด

RV.8.61.17

Tadaaturasya bhesajam/

โสมะเป็นยารักษาความเจ็บป่วย

เมื่อโสมะถูกคั้นเป็นน้ำแล้วก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นเครื่องดื่มที่ประเสริฐสุดซึ่งให้ความเป็นอมตะแก่ผู้ดื่ม

เทพเจ้าทุกองค์โปรดปรานมาก

RV.1.84.4

Jyesthamamartyam madam/

น้ำโสมะ เป็นเครื่องดื่มที่ประเสริฐสุดซึ่งให้ความเป็นอมตะแก่ผู้ดื่ม

RV.9.85.2.....devaanaamasi hi priyo madah //

ท่านเป็นเครื่องดื่มที่ให้ความร่าเริงเป็นที่โปรดปรานของเทพเจ้าทั้งหลาย

RV.10.109.15

pibantyasya visve devaaso/

ทวยเทพทุกองค์ค้ำน้ำโสมะนี้³⁰

---

³⁰ อุดม จันทะดวง . , 2530 การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมะและเครื่องดื่มอื่นๆในคัมภีร์ พระเวท ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราอาจสรุปได้ว่า ในสมัยพระเวท เครื่องดื่มที่ชาวอินเดียอารยันรู้จักกันดีคือน้ำโสมะ ชาวอินเดียอารยันถือว่าน้ำโสมะเป็นเครื่องดื่มที่ใช้สำหรับถวายเทพเจ้า จึงมีการตระเตรียมน้ำโสมะ อย่างเป็นพิธีการ น้ำโสมะมีคุณสมบัติทำให้เราเร็ง ยินดี กระปรี้กระเปร่าและยังทำให้ฮึกเหิมด้วย จึง มีนักปราชญ์ลงความเห็นว่ น้ำโสมะมีคุณสมบัติทำให้เมา

บทที่ 4

วิเคราะห์

อันธรรมาพืชเล็ดตัวในโลกนี้นั้นในยุคปัจจุบันค.ศ.2017 ได้มีการจัดทำอนุกรมวิธาน แยกแยะออกเป็นหมวดหมู่ชัดเจนโดยมีการแบ่งเป็น การจัดหมวดหมู่ของสิ่งมีชีวิต การจัดการจัดหมวดหมู่จำแนกสิ่งมีชีวิตมีการจัดลำดับขั้นตอน จากหมวดหมู่ใหญ่และหมวดหมู่รองตามลำดับ ดังนี้

อาณาจักร (Kingdom) $\Longrightarrow$ ไฟลัม (Phylum) $\Longrightarrow$ คลาส(Class) $\Longrightarrow$ ออร์เดอร์(Order) $\Longrightarrow$ วงศ์ (Family) $\Longrightarrow$ สกุล(Genus) $\Longrightarrow$ สปีชีส์(Species) เช่น

*คำว่า **โสมะ** มาจากชื่อของ(ชนิด)ของพืช *somniferum* ในวงศ์ *Papaveraceae* สกุล *Papaver*

ต้นฝิ่น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Papaver somniferum*L. เป็นดอกป๊อปปี้พันธุ์หนึ่ง ในวงศ์ *Papaveraceae* ชื่อสกุล *Papaver* เป็นชื่อภาษาละตินสำหรับเรียกพืชที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า *Opium poppy* ส่วนชื่อชนิด *somniferum* แปลว่า ทำให้นอนหลับ

รูปที่ 10 ฝิ่นดิบและการกรีดยางฝิ่น

แต่ในยุคโบราณเมื่อ 5000 กว่าปีที่ผ่านมาแล้วนั้น ยังไม่มีศาสตร์เกี่ยวกับอนุกรมวิธานในการ จำแนกแยกแยะพันธุ์พืชและสัตว์ต่างๆ จึงได้แต่ใช้วิธีสังเกตและลักษณะเฉพาะของพืชนั้นๆ มาเป็น ตัวจำแนกว่าเป็นพืชชนิดใด ในงานวิจัยหัวข้อโสมะ เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ในคัมภีร์สันสกฤตจากยุคโบราณสู่ ยุคปัจจุบัน (*Soma :Sacred Drink in Sanskrit Texts from Ancient Age to Present*) มีข้อชี้ชัดอยู่ว่า ในพิธีกรรมทางศาสนานั้น ได้มีการผลิตผลิตภัณฑ์ 3 ชนิดเกิดขึ้น

สิ่งที่เราได้จากพืชโฮมัยชนะ

<p>มีเครื่องดื่ม 2 ชนิด 1. ชาสมาธิ 2. น้ำโฮมัย เครื่องดื่มน้ำเมา ประเภทเบียร์</p>	<p>2. โฮมัย <i>Papaver somniferum</i> L. ฝิ่นสุกอัดก้อน</p>
	
<p>สิ่งที่เราได้จากพืชโฮมัยชนะ คือการผลิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชาโฮมัยสมาธิ (เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ - เครื่องดื่มเพื่อสมาธิ) 2. เครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์(น้ำเมาประเภทเบียร์แอลกอฮอล์ต่ำ 3-5% เครื่องดื่มที่ทำให้ผู้ดื่มเมาและร่าเริง) 3. ฝิ่นสุกอัดก้อน 	

ตารางที่ 4.สิ่งที่เราได้จากพืชโฮมัยชนะ

RV.10.112.1

Ingra piba sutaya pratahsaavo/

RV.8.65.9

RV.3.32.9 indra.....somam pibemam maadhyadinam savanam...../

RV.4.33.11

Rbhavo trtiye asmintsavane dadhaata //³¹

³¹ การผลิตฝืนสุกอัดก้อน“ ชาวอินเดียอารยันจะคั้นน้ำโสมะวันละ 3 เวลา เทพเจ้าได้รับเชิญมาให้คั้นน้ำโสมในการคั้นในแต่ละเวลา มีกล่าวไว้ในคัมภีร์ฤคเวท กล่าวไว้ว่า น้ำโสมที่คั้นในตอนเช้าจะใช้ถวายแก่พระอินทร์และเทพเจ้าอื่นๆบางองค์“

“ ที่คั้นในตอนเที่ยงวันจะใช้ถวายแก่พระอินทร์เป็นพิเศษแต่เพียงพระองค์เดียว“

“ ส่วนที่คั้นในตอนเย็น จะใช้ถวายแต่เทพ ฤๅ (Rbhu)

ในอรรพเวทกล่าวไว้ว่าน้ำโสมที่คั้นตอนเช้าจะใช้ถวายแก่เทพอัศวิน (AV.9.1.11) ที่คั้นตอนกลางวันถวายแก่พระอินทร์และพระอัสนี (AV.9.1.12) ส่วนที่คั้นในตอนเย็นจะถวายแก่เทพฤๅ (AV.9.1.13)

เราแยกเยะโสมะออกจากพืชอื่นได้อย่างไร?

1. เป็นพืชที่มียางสีขาวขุ่นหนึ่ม
2. ทำพิธีคั่นวันละ 3 เวลา
3. พระอินทร์คั่นน้ำโสมวันละ 3 ครั้ง

นี่คือการชี้ให้เราไปหาพืชที่ให้ยางสีขาวขุ่น มีฤทธิ์ทำให้เมา ที่มีสัญลักษณ์ทางศาสนานั้นคือ เทพทั้ง 3 อันได้แก่พระศิวะ พระนารายณ์ พระพรหมณ์

นี่คือกุญแจที่เรา ตัดสินได้ว่า โสมะคือต้นฝิ่น ว่า *Papaver somniferum* L. กล่าวคือฝิ่นเป็นพืชชนิดเดียวในระดับความสูงในที่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางราว 800 เมตรขึ้นไปที่มีการให้น้ำยางสีขาวขุ่นจากแผลที่กรีดกระเปาะฝิ่นได้วันละ 3 เวลาตามเวลาแต่ละวันแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือในละวัน กล่าวคือ

1. ช่วงเวลาเช้าตรู่ คือต้องกรีดฝิ่นตอนเช้าโดยประมาณ 05.00 นาฬิกา น้ำยางสีขาวขุ่นก็จะไหลจนถึงช่วงเวลา 10.00 นาฬิกา โดยประมาณน้ำยางก็จะหยุดไหล แล้วรอเก็บตอนสายๆ น้ำยางสีขาวก็จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล
2. ช่วงเวลา 12.00-16.00 นาฬิกา คือต้องกรีดในระยะเวลาตามตะวันเที่ยง-บ่ายในเวลานี้ช่วงนี้ น้ำยางก็จะไหล จนถึงเวลา 16.00 นาฬิกา โดยประมาณน้ำยางก็จะหยุดไหลแล้วรอเก็บยางฝิ่นในช่วง 18.00 น ซึ่งยางฝิ่นก็จะเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีน้ำตาล
3. ช่วงเวลา 17.00 -18.00 นาฬิกา นาฬิกา คือต้องกรีดในระยะเวลาตามตะวันเย็นในเวลานี้ช่วงนี้ น้ำยางก็จะไหล จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกา โดยประมาณน้ำยางก็จะหยุดไหลไม่สามารถกรีดยางได้อีกต่อไปในกระเปาะดอกฝิ่นนั้นๆ แล้วทิ้งไว้ให้ยางสีขาวเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล โดยจะเก็บยางในตอนเช้าตรู่ที่ 5

- ดอกฝิ่น 1 ดอก กรีดได้เพียง 3 ครั้งเท่านั้น

นี่เป็นลักษณะเฉพาะของพืชที่เรียกว่า โสมะ หรือฝิ่น *Papaver somniferum* L. และยางสีขาวขุ่นที่ได้มีลักษณะเฉพาะคือมีฤทธิ์ทำให้เมาและเป็นยารักษาโรค โดยใช้เป็นยาแก้ปวดที่ดีมาก เป็นยาแก้ปวดเมื่อย ทำให้กล้ามเนื้อคลาย, ใช้ระงับอาการไอ, รักษาอาการท้องเสีย และอาการปวดที่รุนแรงและเป็นยานอนหลับได้ นอกจากนี้ฝิ่นเป็นพืชภูเขาที่มีอายุเพียง 1 ปี ตรงตามระยะเวลาที่ประกอบพิธีศักดิ์สิทธิ์ตามศาสนา เช่นพิธีโสมะขัษณะ: ซึ่งจัดว่าเป็นต้นกำเนิดพิธีกรรมต่างๆ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของพิธีคือ การคั่นน้ำโสมะบูชาเทพเจ้าเพื่อขอพรต่างๆ ระยะเวลาของการทำพิธีมีตั้งแต่ 1 วันถึง 1 ปี

สำหรับพืชวงศ์อื่นที่ให้น้ำยางสีขาว เช่นยางพารา เป็นพืชในสกุลชื่อวงศ์ Euphobiaceae ยางพารามีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Hevea brasiliensis* Mull – Arg เป็นพืชพื้นถิ่นที่ราบ ให้น้ำยางสีขาวข้น ในช่วงเวลาเช้า มีจนถึงช่วง 10.00นาฬิกา น้ำยางก็หยุดไหล คือเก็บน้ำยางได้ 1 วันต่อ1ครั้งเท่านั้นและน้ำยางที่ได้ไม่มีฤทธิ์ทำให้เมาพืชประเภทอื่นที่ให้น้ำยางสีขาวข้น ก็ไม่มีคุณสมบัติที่ทำให้เมา หรือให้ผลผลิตตามตะวันแต่อย่างใด

RV.9.11 .7.....pavasva soma sam gave /devebhyo anukaamakrt //

ข้าแต่เจ้าโสมผู้ให้ความเรีงร่าแก่มวลเทพ ขอท่านจงหลังความสุขด้วยโค³²

---

³² โสมะเครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์(น้ำเมาประเภทเบียร์แอลกอฮอล์ต่ำเครื่องดื่มที่ทำให้ผู้ดื่มเมาและร่าเรีงสนุกสนาน

RV.9.33.2 abhi dromaani babhravah sukraa.....aksam /

น้ำคั้นของ โสม มีสีน้ำตาล บริสุทธิ์ ไหลไปสู่ถังรอง๖(ผู้วิจัยเสนอว่า สีน้ำตาลคือสีของ น้ำเวิร์ท wort)

RV.9.45.3.....tvaamarunam vayam gobhiranjmah...../

เราทั้งหลายจะผสมท่าน(น้ำโสม) ผู้มีสีแดงชาด ด้วยน้ำนม ผู้วิจัยเสนอว่าสีแดงคือสีของ ที่มาจากเกสรดอกหญ้าฝรั่ง (ยา-พะ-หรั่ง) ที่มีสัญลักษณ์เป็นสามง่าม หรือตรีศุนย์นั่นเอง

ภาพที่ 9 ฟีนดิบการกริดยงฝิ่นและดอกยาฝรั่ง

โสมเครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์น้ำมาประเภทเบียร์แอลกอฮอล์ตำเครื่องดื่มที่ทำให้ผู้ดื่มมา และ สนุกสนานร่าเริงการที่เครื่องดื่มโสมมีการระบุในคัมภีร์สันสกฤตว่ามีคุณสมบัติ ทำให้มา และ สนุกสนานนั้น ผู้วิจัยเสนอว่า มีการผลิตซ้อนกันอยู่ 3 ผลิตภัณฑ์เหตุผลคือ

1. เครื่องดื่มน้ำมา ที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา นั้น มักมุ่งหวังให้จิตใจสงบ เข้าสู่ภวังค์ เพื่อ การทำสมาธิเรียกโสมะสมาธิ หรือชาโสมะ โดยมีวัตถุประสงค์เข้าถึง โมกษะ นิพาน ปรมัตถ์หรือการ เข้าถึงพระเจ้า โดยผู้วิจัยพบว่า โครงสร้างสูตรเครื่องดื่มน้ำมาที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนานั้น ในทางเปอร์เซียและเอเชีย มีดังนี้

- 1.1 ฝิ่น อินเดียเป็นแหล่งผลิตฝิ่นดิบส่งฮอลแลนด์มาแต่ยุคโบราณ
- 1.2 น้ำอ้อยหรือน้ำนม
- 1.3 หญ้าฝรั่ง (ยา-พะ-หรั่ง)ซึ่งมีเกสรสีแดงเป็นรูปสามง่าม สัญลักษณ์ทางศาสนา มีฤทธิ์ทำให้ผ่อนคลาย มีกลิ่นหอม ราคาแพงมาก เหมาะสำหรับบูชาเทพเจ้า พบมากใน อินเดีย ในแคว้นแคชเมียร์

เมื่อดื่มน้ำโสมะ ประเภทชาโสมะนี้ จะมีอาการผ่อนคลาย ล่องลอย เคลิบเคลิ้ม ไม้่ง่วงอ่าน ตำรับตำราได้ยาวนานตลอดคืน ทำให้นั่งสมาธิได้นาน บางครั้งเรียกว่าโสมะชาสมาธิ เป็น เครื่องดื่มสำหรับบรรณะพราหมณ

2. เครื่องคั้นน้ำเมา ที่ให้ความร่าแรงสนุกสนาน นั้น มักใช้ในงานปาร์ตี้รื่นเริงเฉลิมฉลอง เช่น ฉลองเทศกาลตามฤดูกาล เฉลิมฉลองการครองราชย์ ฉลองการบวชเป็นเครื่องคั้นที่ก้ำกึ่งกัน ระหว่างเบียร์ 3-5 degree alc กับสุรา 20-40 degree alc เป็นที่มาของคำว่าโสมะเป็นเครื่องคั้นน้ำเมา ที่ให้ความร่าแรงสนุกสนานดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอว่า โสมะประเภทเบียร์นี้ไม่ส่วนผสมของพืชที่มีฤทธิ์เมา ประเภท กัญชาและอื่นๆด้วยเหตุผลที่กล่าวมาดังนี้และเป็นเครื่องคั้นสำหรับวรรณะแพทย์

3. การผลิตฝิ่นสุกสำหรับวรรณะกษัตริย์จำหน่าย เป็นสินค้าส่งออก

กฎเกณฑ์ที่ทำให้พบโครงสร้างน้ำโสมะคือ โสกลที่กล่าวถึง น้ำโสมะว่าก่อให้เกิดสติปัญญา และส่วนผสมหญ้าฝรั่นที่มีเกสรเป็นรูปสามง่ามหรือตรีศุนย์หรือตรีมูรติ อันเป็นเทพสูงสุดของฮินดู อันหมายถึงเทพทั้งสาม อันได้แก่ พระศิวะ พระนารายณ์ พระพรหม ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่ามีนัยยะที่แฝงอยู่อีกประการหนึ่งคือ อาจหมายถึงชนชั้นทางสังคมที่มีความเป็นมนุษย์คือ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพทย์ ส่วนวรรณะศูทร วรรณะจัณฑาลนั้นเป็นได้เพียงแต่ เจริจฉาน แล วรรณะมหาจัณฑาลนั้นต่ำกว่าเจริญฉานเสียอีก

เครื่องคั้นน้ำเมาที่ใช้ในทางศาสนาในทางเปอร์เซียจะพบมากในสังคมชนเผ่า เร่ร่อนเรียกว่าชาฝิ่น หรือชาฟ่อนคล้ายสำหรับศาสนาในจีน ทิเบต เมื่อมีการควบคุมเมื่อใด ก็มักจะคั้นชาผสมฝิ่น เรียกว่าชาสมาธิเช่นกัน เพื่อที่จะนั่งสมาธิได้นานๆสามารถจดจำบทเรียนได้แม่นยำ สติปัญญา เฉียบแหลมขึ้น และเข้าสู่วังค์ได้ลึกยิ่งขึ้น เพื่อที่จะเข้าถึง โมกษะ นิพาน ปรมัตถ์ และความเป็นอมตะพร้อมกันนั้นก็จะได้พบอิทธิปาฏิหาริย์ในรูปแบบต่างๆเช่น หาะเหินเดินอากาศ ขยายร่ายให้มีขนาดใหญ่โตสำหรับทางยุโรป มักทำน้ำมันตรี โดยมีฝิ่นและลำโพง เป็นส่วนประกอบ เช่น การทำ น้ำมันตรีลำโพง เพื่อให้เขาถึงญาติที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือได้เข้าพบเข้าถึงพระเจ้า เป็นต้น สำหรับ ฮินดู โสมะชาสมาธิ เป็นเครื่องคั้นสำหรับวรรณะพราหมณ์

เครื่องคั้นน้ำเมา ที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา นั้น มักใช้ฝิ่น กับ ลำโพง เป็นหลัก

เครื่องคั้นน้ำเมา ที่ให้ความร่าแรงสนุกสนาน นั้น มักใช้ในงานปาร์ตี้รื่นเริงเฉลิมฉลอง เช่น ฉลองเทศกาลตามฤดูกาล เฉลิมฉลองการครองราชย์ ฉลองการบวชไม่ใช่เครื่องคั้นที่มีการผสม พืชเมาประเภทกัญชาหรือพืชเมาแต่อย่างใด แต่เป็นเครื่องคั้นที่ก้ำกึ่งกันระหว่างเบียร์ที่มีแอลกอฮอล์ ต่ำ ในช่วงแรกๆของการผลิตกับสุราที่หมักนานวันเข้าก็เพิ่มดีกรีแอลกอฮอล์ขึ้น ซึ่งมีฤทธิ์ทำให้เมา และสนุกสนานร่าแรง ซึ่งในยุคโบราณจริงๆก็ยังไม่ได้จัดอันดับแยกเบียร์ออกจากสุราแบบเด็ดขาดกันจริง ยังใช้คำเรียกที่ปนๆกันไปอยู่ สำหรับฮินดูเป็นเครื่องคั้นสำหรับวรรณะแพทย์

วิธีการทำน้ำโสม เพื่อพิธีกรรม หรือชาโสมะ หรือชาโสมะสมาธินี้

1. ตั้งเตาไฟ อุ่นน้ำอ้อยหรือน้ำนม ให้เดือด
2. เติมนิชา
3. ใส่ฝิ่นที่บดเป็นผงแล้วลงไป ปิดเตา รอให้อุ่นๆ อุณหภูมิลดลงช่วยให้หลับ

สบาย

4. ใส่หญ้าฝรั่น(ยา-ฝะ-หรั่ง) ช่วยให้หลับ, ช่วยเรื่องตามแต่่งกลิ่นหอม

4. ใส่ถั่วพร้อมคั่วคั่วคั่วคั่ว

วิธีใช้ คั่ว ในพิธีกรรมทางศาสนา การสวดมนตร์ อ่านคำรับคำรา นั่งสมาธิ

RV.1.84.4 ..... Jyesthamamartyam madam/

น้ำโสมะเป็นเครื่องดื่มที่ประเสริฐสุดซึ่งให้ความเป็นอมตะแก่ผู้ดื่ม

RV.9.85.2.....devaanaamasi hi priyo madah /

ท่านเป็นเครื่องดื่มที่ให้ความร่าเริงเป็นที่โปรดปรานของเทพเจ้าทั้งหลาย

RV.10.109.15.....pibantyasya visve devaaso/

ทวยเทพทุกองค์ดื่มน้ำโสมะนี้³³

---

³³ โสมะเครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์นี้มาประภทเบียร์แอลกอฮอล์ดำเครื่องดื่มที่ทำให้ผู้ดื่มมาและร่าเริงสนุกสนาน

“เมื่อได้ต้น โสมและเตรียมสถานที่พร้อมแล้ว ขั้นตอนต่อมาได้แก่การประกอบพิธีอุ้มน้ำนม เพื่อเตรียมไว้สำหรับผสมน้ำโสมะ พิธีนี้เรียกว่าประวารรคยะ (Pra-vargya) ซึ่งจะทําวันละสองครั้งในวันเตรียมการ 3-4วันก่อนวันคั้นจริง”³⁴

อันคำว่า“พิธีอุ้มน้ำนม” นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ใช่หมายถึงน้ำนมโคแต่อย่างใด หากแต่เป็นกรรมวิธีในการผลิต น้ำมอลต์ Malt (ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก) โดยการต้ม จะได้น้ำที่มีลักษณะขาวข้น ออกไปทางน้ำตาลคล้ายน้ำนมที่เรียกว่าน้ำแป้ง หรือ เรียกว่า ต้มน้ำเวิร์ทน้ำเวิร์ทwortคือน้ำหวานที่ได้จากการต้มข้าวบาร์เลย์ที่เพาะงอกแล้ว) ซึ่งเป็นพิธีการขั้นต้นในการผลิตน้ำโสมะ

³⁴ ประวารรคยะ (Pra-vargya) เป็นพิธีเริ่มต้นในพิธี โสมยัชญะ พิธีเริ่มต้นด้วยการเผาหม้อขนาดใหญ่ชื่อมหาวิระ (Mahaaviira) ให้แดงแล้วเทนมลงจนกระทั่งนมเดือดจึงตักออกมาเก็บไว้

ดร.ราชกฤษณ์กล่าวว่า นมนี้ใช้ถวายแก่เทพอัศวิน (The Gultural Heritage of India, Vol.1.p.240)

ตอนเสร็จพิธีจะนำหม้อและอุปกรณ์อื่นๆ มาจัดทำเป็นรูปคน โดยวางหม้อเป็นศรีษะและหม้ออุ้มน้ำเป็นนมเป็นต้น (Walker,1968:421)

RV.5.31.12.....graavaava vedim bhriyaate...// หินครวันถูกวางไว้บนเวท

RV.9.62.5 Apsu dhuutah โสมถูกชำระแล้วในน้ำ

แนวทางทำโสมะเบียร์เพื่อความสะดวกสนนรื่นริงอย่าง่ายๆ

1. เอามล็ดข้าวบาร์เลย์ที่นำไปแช่น้ำทิ้งเปลือก นำขึ้นมาเพาะจนรากงอกใช้เวลาประมาณ 24-48 ชม.

ภาพที่ 10 ข้าวบาเลย์

“ ส่วนของโสมะที่เรียกหน่อโสม หน่ออ่อน หรือ อังศุ Annsu ซึ่งเป็นส่วนที่เลือกไว้เพื่อนำมาคั้นเอาน้ำนั้นต้องนำมาล้างทำความสะอาดเสียก่อน

อังศุส่วนที่ยังไม่จีดนั้นเมื่อนำมาคั้นอีก พราหมณ์อัครวรฤก็ใช้น้ำปะพรมให้ชุ่มเสียก่อนเพื่อจะให้ได้น้ำมาก การทำเช่นนี้เรียกว่า อาปายานะ Aapyaayana”

อาปายานะ Aapyaayana ผู้วิจัยให้ความเห็นว่าหมายถึงการนำเมล็ดข้าวบาร์เลย์ไปแช่น้ำทิ้งเปลือกนำขึ้นมาเพาะจนรากงอกเพื่อนำไปบดด้วยหินสองก้อนได้แก่ อทรี(adri) คือหินก้อนบน และ คราวัน(Graavan)คือหินก้อนล่าง)³⁵

***นี่เป็นส่วนทับซ้อน ของคำว่าโสมะ 1. หมายถึง ผื่น *Papaver somniferum*L และ โสมะ 2. หมายถึง เมล็ดข้าวบาร์เลย์เพาะงอกซึ่งก็คือ การทำเบียร์ 3. น้ำโสมะชาสมาธิ

³⁵ อาปายานะ ประกอบรูปศัพท์ จากอุปสรรค อา aa ธาตุ ปีหรือปโย (pi, pyai = พองขึ้นโตขึ้น) กรรมวิธีหนึ่งในการทำเบียร์

ลง อย (aya) ปัจจัย เหตุกรรตุจากและลง อน (an) ปัจจัยเครื่องหมายเหตุกรรตุจาก ปัจจุบันกาล (Present Participle) ได้รูปเป็นอาปายานะ มีความหมาย ทำให้พองขึ้น ทำให้โตขึ้น

4. นำไปคั่วให้สุก เพื่อให้มีกลิ่นหอม

ภาพที่ 11 ข้าวบาเลย์คั่ว

หมายเหตุ : การคั่วเมล็ดข้าวบาร์เลย์ มีคั่วแก่ คั่วปานกลาง คั่วอ่อนผสมกัน เพื่อกลิ่นรสในการผลิต

2. การคั้นหรือบดน้ำโสม

การคั้นหรือบดน้ำโสมประเภทเครื่องคั้น(ข้าวบาร์เลย์เพาะงอก)ให้เป็นน้ำแบ่งก่อนนำไปต้มโดยทำการบดหยาบๆโดยใช้หิน 2 ก้อนอันได้แก่หินสองก้อนได้แก่ อทรี(adri) คือหินก้อนบน และ คราวัน(Graavan)คือหินก้อนล่าง)

RV.5.31.12.....graavaava vedim bhriyaate...// หินคราวันถูกวางไว้บนเวที

หินสองก้อนได้แก่ อทรี(adri) คือหินก้อนบน และ คราวัน(Graavan)คือหินก้อนล่าง

ภาพที่ 12 หินอทรี(adri) คือหินก้อนบน และ คราวัน(Graavan)คือหินก้อนล่าง

ผู้วิจัยเสนอรูปหินสองก้อนในการบดแบบโบราณใน 2-3 ลักษณะนี้ โดยแบ่งเป็นโม 6 นิ้วขนาดเล็ก สำหรับการบดแป้งอย่างหยาบ และ ขนาด 8 นิ้วขนาดใหญ่สำหรับการบดแป้งอย่างละเอียด

หมายเหตุ 1. การบดแป้งจากข้าวบาร์เลย์หยาบหรือละเอียดมีผลต่อปริมาณแป้ง-น้ำตาลในข้าวที่จะกลายเป็น % แอลกอฮอล์

2. วิธีการคือ ต้มน้ำเปล่าให้เดือดพล่าน แล้วเอาเมล็ดข้าวบาร์เลย์ที่บดหยาบๆ เอาไปต้ม จะได้น้ำแป้ง หรือน้ำเวิร์ท wort (น้ำหวานที่ได้จากการต้มข้าวบาร์เลย์) โดยน้ำแป้งหรือน้ำข้าวที่ได้จะมีสีน้ำตาลอ่อน

ภาพที่ 13 เครื่องบดเมล็ดข้าวบาร์เลย์เพื่อทำเบียร์ในยุคปัจจุบัน

3. การปรุงแต่งรสชาติของน้ำโสมะ ก็สามารถปรุงแต่งได้ในช่วงเวลานี้ โดยในสมัยโบราณก็ใช้สมุนไพรหลายๆตัวประกอบกัน เช่น เติมตะไคร้ ลาเวนเดอร์ ดอกสายน้ำผึ้ง และอาจรวมไปถึงไปถึงหญ้าฝรั่ง เพื่อปรับรสชาติของน้ำโสมะให้มีรสชาติหวานกลมกล่อมและเพื่อปรุงแต่งกลิ่น แต่ไม่มีการผสมพืชมาแต่อย่างใดภาชนะที่ใช้ต้มต้องเป็นภาชนะใบใหญ่ เพื่อกักเก็บยีสต์ธรรมชาติอากาศ

4. โดยใช้เทคนิค Coolspip นำน้ำเวิร์ทไปต้มให้เดือดและพักในอ่างปากกว้างให้อุณหภูมิเย็นลงตามปกติ โดยเปิดฝาทิ้งไว้เพื่อให้ยีสต์และแลคโตบาซิลัสที่มีอยู่ในธรรมชาติ จะเริ่มโตในน้ำเมาก่อน โดยการควบคุมอุณหภูมินี้แบคทีเรียที่ทำให้น้ำเมาบูดจะโตช้าจนไม่สามารถที่จะโตทันกรดแลคติก

และแอลกอฮอล์จากยีสต์ และแลคโตบาซิลลัสในอากาศได้ ก็สามารถปรุงแต่งรสชาติด้วยสมุนไพร
ได้ในระหว่างนี้ เช่น เติมนตะไคร้ ลาเวนเดอร์ ดอกสายน้ำผึ้ง ปิดฝาแล้วนำไปหมักฝูงครั้งที่1. โดยใช้
เวลา 1-3 วัน โดยภายใน1-3 ยีสต์ธรรมชาติก็ผลิตแอลกอฮอล์ดำเนินไปตามปกติ โดยยีสต์ก็จะใช้
น้ำตาลจนหมด ผลิตเป็นแอลกอฮอล์และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา ทำให้น้ำเมานั้นซ่าๆ
(น้ำเวิร์ทคือน้ำหวานที่ได้จากการต้มข้าวบาร์เลย์ที่เพาะงอกแล้ว)

5. รอให้เย็น บรรจุภาชนะปิดสนิท

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากสังคมฮินดูมีการปกครองในระบบวรรณะในพิธีโสมยัญชะการผลิต

โสมเครื่องดื่มเทพเจ้าจึง พอจะแยกได้ 3 ผลิตภัณฑ์สำหรับแต่ละวรรณะดังนี้ดังนี้

1. การผลิตเครื่องดื่มทางศาสนาที่ไม่มีแอลกอฮอล์ เรียกโสมะสมาธิหรือฮาโสมะสมาธิเพื่อให้มีสมาธิในการเข้าถึงโมกษะ นิพาน ปรมันต์ สำหรับวรรณะ พราหมณ์ และเทพเจ้าต่างๆ
2. การผลิตฝิ่นอัดก้อนเพื่อการค้าสำหรับวรรณะกษัตริย์และหรือ ราชา
3. การผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ำประเภทเบียร์เพื่อการสนุกสนานรื่นเริงเรียกเบียร์โสมะสำหรับวรรณะแพทย์
4. วรรณะศูทร จัณฑาล ไม่มีสิทธิ์ดื่มน้ำโสมะ แต่อย่างใด

เมื่อเราดื่มน้ำโสมะชั้นสูงสุดสำหรับพราหมณ์อันได้แก่โสมะสมาธิ ออกมาจะพบว่าวัตถุหลักอันประกอบไปด้วยฝิ่นและหญ้าฝรั่นนั้นเราจะเห็นองค์ประกอบร่วมดังนี้

ฝิ่น: นั้นเป็นพืช ที่ให้ยงวันละ 3 ครั้งบ่งบอกถึงสัญลักษณ์ทางศาสนา อันได้แก่ พระศิวะ พระนารายณ์ พระพรหม หรือนัยยะแฝง คือ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพทย์

หญ้าฝรั่น: นั้นเป็นพืชที่มีเกสรเป็นรูปสามง่าม ก็ให้นัยยะทางศาสนาเช่นกัน ส่วนน้ำอ้อย น้ำผึ้ง น้านม นั้นเป็นการแต่งรส เครื่องดื่มเท่านั้น

เราจะเห็นได้ว่าคนสันสกฤตในยุคโบราณมีความเข้าใจธรรมชาติมากมายรวมไปถึงสามารถนำสัญลักษณ์ทางธรรมชาติมารับใช้ความต้องการแลความ โลกของคน โดยอ้างอิง ความเชื่อ ความมกมายความไม่รู้ของผู้คน โดยมาในรูปของศาสนา แลเทพเจ้าต่างๆ

ภาพที่ 14 โอม..... มณีปัทเม สูง

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากคัมภีร์สันสกฤตเป็นคัมภีร์เก่าแก่ มีอายุผ่านกาลเวลามาหลายพันปี ผ่านยุคสมัยผ่านมือมาหลายมือ อาจมีการปรับเปลี่ยนเบี่ยงเบนเนื้อความทำให้เราเข้าใจไม่ถึง ซึ่งเป็นไปตามเหตุผลยุคสมัย สิ่งของบางอย่างอาจถูกต้องในสมัยหนึ่งเนื่องเพราะวิธีการใช้ ต่อมากาลเวลาล่วงไป ยุคสมัยเจริญขึ้นมีการค้นพบวิธีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มความรุนแรงจนถึงขั้นเป็นอันตราย จึงกลายเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย อย่างเช่น โสมะหรือฝิ่น นี่เดิมทียุคโบราณใช้ผสมอาหาร ยาสมุนไพร เครื่องดื่ม วิธีใช้คือ การกิน ดื่ม เพื่อการรักษาโรค เพื่อผ่อนคลาย เพื่อบำบัดทางจิต เพื่อเข้าถึงโมกษะ พระผู้เป็นเจ้า ประมันต์ แต่ปัจจุบันมีการค้นพบวิธีใช้ใหม่ๆ โดยการเอาฝิ่นดิบนี้ ทำให้เป็นฝิ่นสุกแล้วผสมกับอนุพันธ์สารเคมีบางชนิด ก็จะได้เป็นเฮโรอีน หรือสังเคราะห์เป็นมอร์ฟิน วิธีใช้คือ สูบควัน ฉีด ทำให้เป็นยาเสพติดไป

ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยพบว่า คัมภีร์มีการดัดแปลงเบี่ยงเบนประเด็นไป ทำให้เราเข้าใจไม่ถึงเนื้อความหรือตัวตนของคัมภีร์จริงๆ จึงขอเสนอแนะว่าในการแปลคัมภีร์เก่าแก่นั้น นอกจากความรู้ทางภาษาแล้วควรเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาด้านนั้นๆ มาเป็นที่

ปรึกษาด้วย จะทำให้เราเข้าใจเนื้อความตามคัมภีร์ที่แท้จริง

ภาพที่ 15 โครงสร้างสูตรโสมะชาสมาธิ

รายการอ้างอิง

- A.c. Banquet. (1948). *Hinduism*. London: The Fleet Street Press.
- Abbe J.A. Dobois. (1978). *Hindu Manners, Customs and Ceremonies. Vol.1* London: Clarendon Press.
- Adolf Kaegi. (1950). *Life in Ancient India*. Calcutta: Susil Gupta Ltd.
- Alec. Waugh. (1969). *Wine and Spirit*. Nederland: Time-life International N.V.
- Arthur A. Macdonell. (1972). *A Vedic Reader for Students*. Madras: Oxford University Press.
- Arthur A. Macdonell. (1971). *The History of Sanskrit Literature. 2nd ed.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- Arthur A. Macdonell. (1974). *Vedic Mythology*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- B.G. Gokhale. (1952). *Ancient India: History and Culture*. Bombay: Asia Publishing House.
- B.S. Upadhyaya. (1974). *India in Kalidasa*. India: Allahabad Law Journal Press.
- Benjamin Walker. (1968). *Hindu World an Encyclopaedia Survey of Hinduism. 2 Vols.* London: George Allen & Unwin Ltd.
- C.O. John. (1908). *Cults, Customs and Superstitions of India*. London: T. Fisher Unwin.
- E.J. Rapson. (1968). *The Cambridge History of India. 6 vols. Vol. 1.* New Delhi: S. Chan. & Co.
- E.W. Hopkins. (1974). *Epic Mythology*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Edwards Michael. (1969). *Everyday Life in Early India*. London: B.T. Batsford Ltd.
- Eggeling Julius, t. (1972). *The Satapatha-Brahmana, Part 3. Vol. 41 of The Sacred Books of the East. Edited by F. Max Muller.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- Eggeling Julius, t. (1972). *The Satapatha-Brahmana, Part 4. Vol. 43 of The Sacred Books of the East. Edited by F. Max Muller.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- Emma Hakridge. (1958 I). *Indian Gods and Kings* London Rich and Cowan Ltd.
- F. Max. Muller. (1972). *The Dhammapada. Book 1 Vol. 10 of The sacred Books of the East.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- Franklin Edgerton. (1965). *The Beginning of Indian Philosophy*. London: George Allen and Unwin.
- Georg Buhler. (1972). *Law of Manu of The Sacred Books of the East. Edited By F. Max Muller.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- Gertrude Emerson. (1964). *The Story of Early Indian Civilization*. Bombay: Sen. Orient Longman.
- Gertrude Jobes. (1962). *The Dictionary of Mythology, Folklore and Symbols*. New York: The

Scarecrow Press,.

H.G. Rawlinson. (1937). *India*. London: The Gresset Press.

History of Indian Literature. Vol.1. New Delhi: Oriental Books Reprint Corporation.

J. Talboys Wheeler. (1973). *India of the Brahmanic Age. Part A. Chap. 2. Vol. 2.* Delhi: Cosmo Publications.

J.Muir. (1976.). *Original Sanskrit Texts*. Delhi: Oriental Publishers and Distributors.

James Legge. (1972). *The Sacred Books of China. Vol.3 of The Sacred Books of the East. deited by F. Max Muller*. Delhi: Motilal Banarsidass.

Jawaharlal Nehru. (1962). *India and the World*. New Delhi: Sagar Publications.

John Dowson. (1913). *A classical Dictionary of Hindu Mythology and Religion*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co. Ltd. .

Julius tr.Eggelling. (1972). *The Satapatha-Brahmana, Part2. Vol. 26 of The Sacred Boods of the East. Edited by F. Max Muller*. Delhi: Motilal Manarsidass.

K.M. Panikkar. (1964). *India Past and Present*. Eaglewood Cliffs: Prentic Hall International.

K.M.Munshi, R.C. Majumdar, & Pusalkar. (1955). *The History and Culture of the Indian People. Vol. 4.* Bombay: P.H. Raman.

Kemmeth W. Morgan. (1953). *The Religion of the Hindus*. New York: he Ronals Press Company.

M.K. Gandhi. (1952). *Drinks, Drugs and Gamblings*. Allahabad Navajivan Publishing House.

Margaret Stutley, & James. (1977). *Harper's Dictionary of Hinduism*. New York: Harper & Row Publishers.

Maurice Bloomfield. (1893). *Myth of Soma and Eagle*: Festgruss and Rudolf von Roth.

Maurice Bloomfield. (1972). *The Religion of the Veda*. Delhi: Indological Book House.

Om Prakash. (1961). *Food and Drinks in Ancient India*. Delhi: The Allahabad Law Journal Press.

P. Tomas. (1960). *Hindu Religion, customs and Manners*. India: D.B. Taraporevala Sons & Co. Private Ltd.

P.E. Pargiter. (1952). *Ancient India: Historical Tradition*: Oxford University Press, .

P.V. Kane. (1946). *History of Dhatmasastra, Part 1. Vol.3 2nd ed. .* Poona: Bhandarkar Oriental Research Institute.

Pattabhi.Sitaramayya. (1935). *The History of the Indian National Congress*: Bombay Padma Publication Ltd.

- Paul Deussen. (1966). *The Philosophy of the Upanishads. Translated by A.S. Geden.* New York: Dover Publications.
- R.C. Majumdar. (1951). *The Vedic Age. Vol. 1* London: George Allen & Unwin Ltd.
- Ralph T.H. tr Griffith. (1973). *The Hymns of the Rgveda.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- Romesh Chunder Dutt. (1983). *A History of Civilization in Ancient India. Vol.1.* London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co. Ltd.
- S. Piggott. (1950). *Prehistoric India.* London: Penguin Books.
- S.H.M.C Elliot. (1953). *A History of India.* Calcutta: Susil Gupta.
- Sir Monier Monier-Williams. (1981). *Sanskrit-English Dictionary.* New Delhi: Munshiram Monoharlal Publishers Pvt. Ltd.
- Spratt. (1966). *Hindu Culture and Personality.* . Bombay: P.C. Manaktalas and Son Private Ltd.
- V.S. Agrawal. (1953). *India as Know to Panini.* Allahabad: Allahabad Law Journal Press.
- Vaman Shivram Apte. (1970). *The Student's Sanskrit-English Dictionary.* Delhi: Motilal Banarsidass.
- W.J.Wilkins. (1972). *Hindu Mythology.* Delhi: Indological Book House, Winternitz, Maurice. .
- กรมศิลปากร. (2512). พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6. พระนคร: โรงพิมพ์บรรณาคาร.
- คุรุสภา. (2505). วรรณคดีไทย เสถียรบัณฑิตยสถาน. โรงพิมพ์ คุรุสภา.
- นราธิปพันธุ์พงศ์. (2518). มหาเวสสันดรชาดก. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. (2512). บทละครเรื่องรามเกียรติ์. พระนคร: ประจักษ์ วิทยา.
- วรลักษณ์ พับบรรจง. (2523). โหมกษะในวรรณคดีพระเวท. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต), บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, .
- วิสุทธิ นุชกุล. (2520). วิสุทธินิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: ชเนศวรการพิมพ์.
- สมพงษ์ เกรียงไกรเพ็ชร. (2519). ประเพณีไทย. พระนคร: แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล.
- เสถียร ลายลักษณ์. (2478). กฎหมายประจำศก.เล่ม1. พระนคร: โรงพิมพ์เฉลิมมณี.
- อุดม จันทะดวง . 2530. การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องน้ำโสมและเครื่องดื่มอื่นๆใน คัมภีร์พระเวท. ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุทัย สันธูสาร. (2521). สารานุกรมไทย เล่ม 9. พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

ภาคผนวก

กัญชา

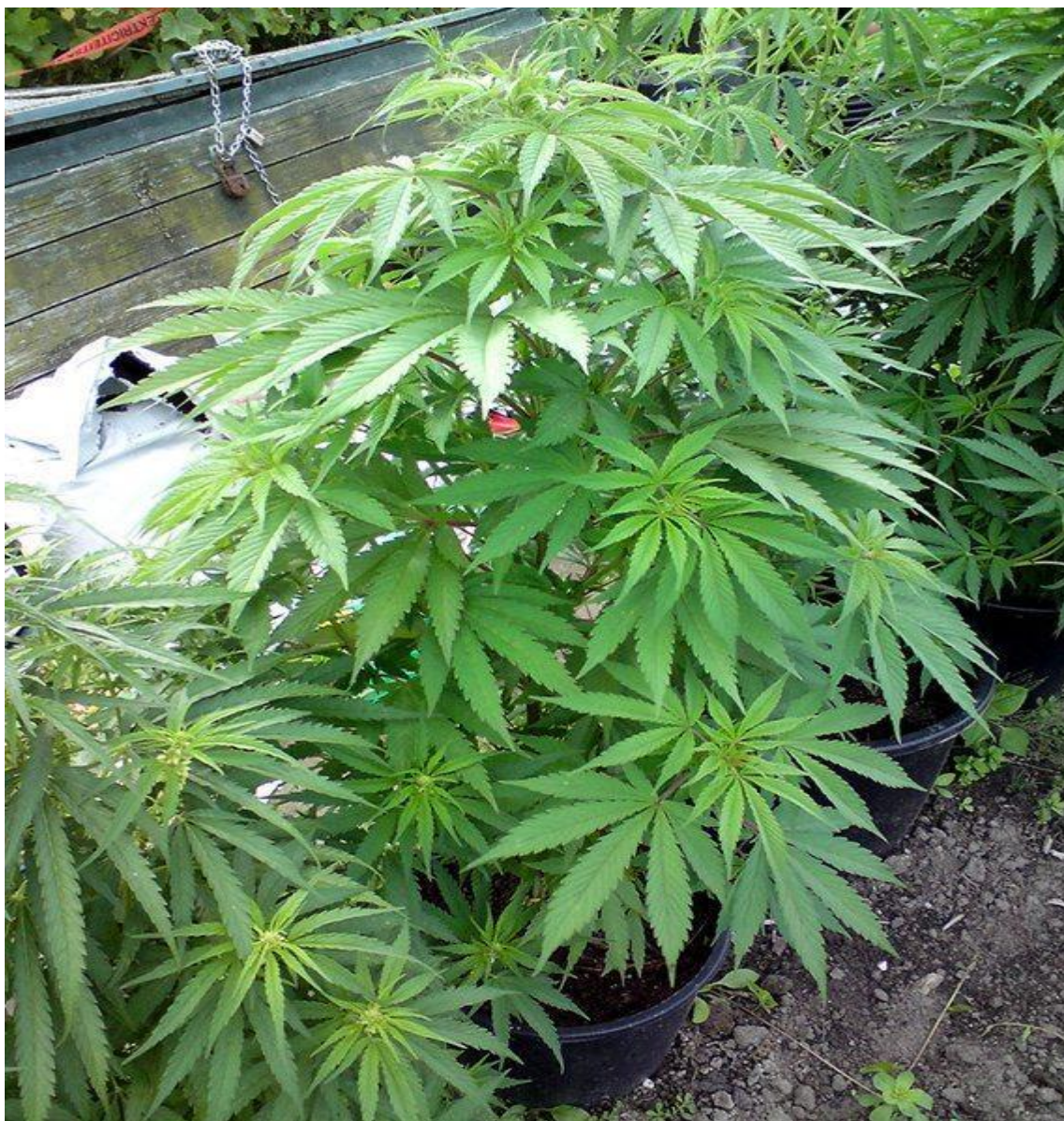
กัญชา ชื่อสามัญ Cannabis, Hemp, Indian Hemp, Marihuana, Marijuana, Dope, Gage, Ganja, Grass, Hash, Hashish, Kuf, Mary jane, Pot, Sens, Sess, Skunk, Smoke, Reefer, Weed^{[1],[4],[7]}

กัญชา ชื่อวิทยาศาสตร์ Cannabis sativa L. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ Cannabis sativa subsp. indica (Lam.) E.Small & Cronquist, Cannabis indica Lam.) จัดอยู่ในวงศ์กัญชา (CANNABACEAE)^[1]

สมุนไพรกัญชา มีชื่อเรียกอื่นว่า กัญชา กัญชาจีน (ทั่วไป), ปาง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน), ยานอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), คุณเช่า คุณเช่า (จีน), ต้าหมา (จีนกลาง) เป็นต้น^{[1],[3],[4]}

ลักษณะของกัญชา

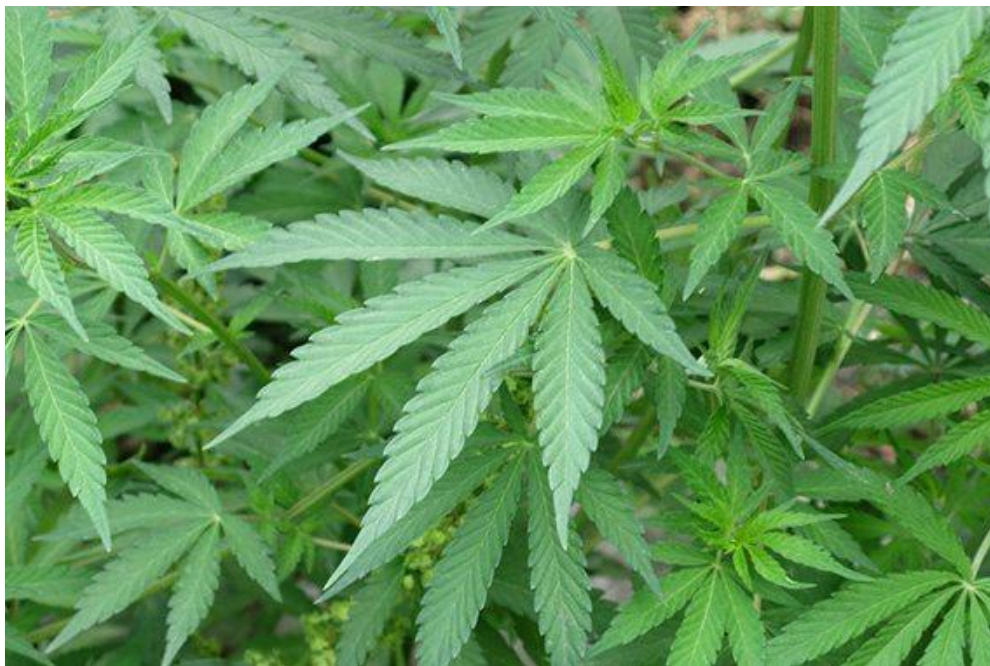
ต้นกัญชา จัดเป็นพรรณไม้ล้มลุกฤดูเดียว มีความสูงได้ประมาณ 1-3 เมตร ลำต้นมีขนาดเล็ก ตั้งตรง ลักษณะของลำต้นเป็นเหลี่ยม มีขนสีเขียวอมเทาและไม่ค่อยแตกสาขา ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ขึ้นได้ในดินทุกชนิด ถ้าปลูกในดินร่วนซุยและมีอาหารอุดมสมบูรณ์จะงอกงามดีมาก พืชชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดในทวีปเอเชีย มีเขตการกระจายพันธุ์ในอัฟกานิสถาน ทวีปแอฟริกาเขตร้อน ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือและใต้ และฮาวาย พบปลูกมากในยุโรป ประเทศบราซิล อเมริกากลางแถบตะวันออก และปลูกมากตามแนวเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย^{[1],[2],[3],[4]}

ใบกัญชา ใบเป็นใบเดี่ยว รูปฝ่ามือ ออกเรียงตรงข้าม ลักษณะของใบแตกออกเป็นแฉก ๆ ประมาณ 5-8 แฉก แต่ละแฉกเป็นรูปยาวรี ปลายและโคนสอบ ส่วนขอบใบทุกแฉกเป็นหยักแบบฟันเลื่อย มีขนาดกว้างประมาณ 0.3-1.5 เซนติเมตร และยาวประมาณ 6-10 เซนติเมตร ลักษณะของใบโดยรวมจะคล้าย ๆ กับใบละหุ่ง ใบพื้นต้น และใบมันสำปะหลัง ผิวใบด้านบนเป็นสีเขียวเข้ม ส่วนด้านล่างท้องใบมีสีเทาอ่อนเล็กน้อย มีขนต่อมกระจายทั่วผิวใบด้านบน ส่วนด้านล่างมีขนอ่อนนาบไปกับแผ่นใบ ก้านใบยาวประมาณ 4-15 เซนติเมตร ในก้านหนึ่งจะมีใบเดี่ยว 3-11 ใบ มีกลิ่นเหม็นเขียว

[1],[2],[3],[4]

ดอกกัญชา ออกดอกเป็นช่อที่ง่ามใบหรือปลายกิ่ง ดอกเป็นสีเหลืองหรือสีเขียว ดอกเป็นแบบแยกเพศ มีทั้งดอกช่อเพศผู้และดอกช่อเพศเมีย ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียจะแยกกันอยู่คนละต้น โดยช่อดอกและใบของต้นเพศผู้จะจัดเรียงตัวกันแบบห่าง ๆ (ภาพแรก) ซึ่งต่างจากต้นเพศเมียที่จะเรียงชิดกัน ดอกเล็ก และดอกเพศเมียจะมีกลีบเลี้ยงหุ้มอยู่ (ภาพสอง)^[4]

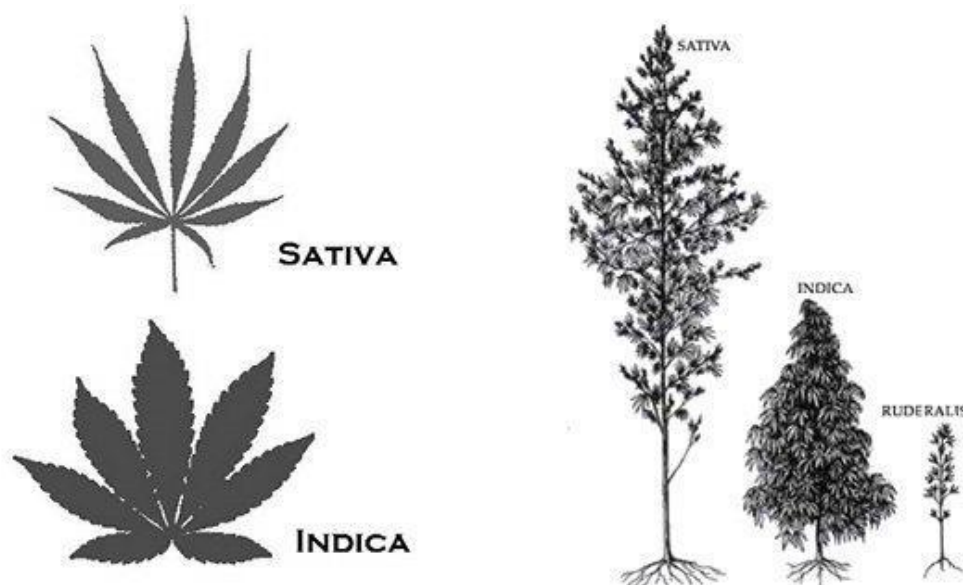

ผลกัญชา ผลแห้งขนาดเล็ก เมล็ดคลื่อน ไม่แตก ลักษณะของผลเป็นรูปไข่กว้าง ผิวผลเรียบเป็นมัน สีน้ำตาลแกมเทาหรือสีเทาเข้ม มีใบประดับหุ้ม ในผลจะมีเมล็ดขนาดเล็ก เมล็ดมีลักษณะกลม^{[1],[2],[3],[4]}

หมายเหตุ : กัญชง และ กัญชา เป็นพืชคนละชนิด แต่มีต้นกำเนิดมาจากพืชชนิดเดียวกัน โดยต้นกัญชา (Marijuana) จะมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L. Subsp. *indica* (Lam.) E. Small & Cronquist ส่วนต้นกัญชง (Hemp) จะมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L. Subsp. *sativa* ซึ่งลักษณะภายนอกของพืชทั้งสองชนิดนี้จะมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยจนยากแก่การจำแนก

สรรพคุณของกัญชา

ตำรายาไทยจะใช้เมล็ดกัญชาเป็นยาชูกำลัง ช่วยเจริญอาหาร แต่ถ้ากินมากจะมีอาการหวาดกลัว และหมดสติ (เมล็ด)^[2]

ยอดอ่อนเมื่อนำมาสกัดด้วยแอลกอฮอล์ จะได้สารที่เรียกว่า “ทีงเจอร์แคนเนบิสอินดิกา” ซึ่งเป็นน้ำยาสีเขียว เมื่อกินเข้าไปประมาณ 5-15 หยด จะมีสรรพคุณเป็นยาช่วยรักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาท เป็นยาสงบเส้นประสาท ทำให้อ่อนหลับ เคลิ้มฝัน แก้โรคสมองพิการ เป็นยาระงับปวด และเป็นยาแก้ไอเสบ (ยอดอ่อน)^{[1],[3]}

ดอกใช้เป็นยาแก้โรคเส้นประสาท เช่น นอนไม่หลับ คิดมาก หรือใช้กับผู้ป่วยที่เบื่ออาหาร โดยนำมาปรุงเป็นอาหารให้กิน (ดอก)^{[1],[3]}

ใบใช้เป็นยาแก้ไอผอมเหลือง ไม่มีกำลัง ตัวสั้น เสี่ยงสั้น (ใบ)^[2]

ใบกัญชา ใช้เป็นยารักษาโรคหอบหืด ช่วยขยายหลอดลมและลดการหดตัวของหลอดลม ด้วยการนำใบสดมาหั่นให้เป็นฝอย แล้วเอาไปตากแห้ง จากนั้นจึงนำมาสูบเป็นยารักษาโรค (ใบ)^[1]

ใช้ดอกผสมกับยาจุนพญามือเหล็ก นำมาหั่นแล้วสูบเป็นยาช่วยกัดเสมหะในลำคอ (ดอก)^[1]

เมล็ดใช้เป็นยาแก้กระหายน้ำ (เมล็ด)^[3]

น้ำยาสีเขียวกัดได้จากยอดอ่อนด้วยแอลกอฮอล์ มีสรรพคุณเป็นยาแก้โรคบิด แก้ปวดท้อง และโรคท้องร่วง (ยอดอ่อน)^{[1],[3]} ส่วนเมล็ดก็มีสรรพคุณเป็นยาแก้บิดเช่นเดียวกับยอด (เมล็ด)^[3]

เมล็ดมีสรรพคุณเป็นยาแก้ท้องผูก ใช้เป็นยาแก้ท้องผูกในคนสูงอายุได้ดี ด้วยการ ใช้เมล็ดซึ่งมีน้ำมัน 30% ให้ใช้ร่วมกับตัวยาอื่น ๆ ในตำรับยา (เมล็ด)^[3]

ยาพื้นบ้านล้านนาจะใช้เมล็ดกัญชาจำนวน 3 เมล็ด นำมาผสมกับพริกไทย 3 ผล บดให้เป็นผง ใช้ผสมกับน้ำกินทุกคืนเป็นยาคุมกำเนิดสำหรับสตรี (เมล็ด)^[2]

ช่วยแก้ประจำเดือนไม่ปกติของสตรี (ทั้งต้น)^[3]

ทั้งต้น ใช้ภายนอกเป็นยาแก้โรคผิวหนังกลากเกลื้อน (ทั้งต้น)^[3]

ใช้เป็นยาแก้กล้ามเนื้อกระตุก (ทั้งต้น)^[3]

ช่วยลดอาการเจ็บปวดจากโรคไขข้ออักเสบ^[11]

นอกจากสรรพคุณที่กล่าว ในทางการแพทย์ยังใช้ประโยชน์จากกัญชาในการรักษาโรคและบรรเทาอาการอย่างหลากหลาย เช่น ใช้แก้ปวดหัวไมเกรน แก้อาการคันเพื่อ แก้อาการไอ อ่อนล้า ปวดประจำเดือนของสตรี โรคข้อ หรือกระตุ่ง โรคมะเร็งบางชนิด^[8]

ขนาดและวิธีใช้ : ใช้รับประทาน โดยต้นแห้งให้ใช้ครั้งละ 10-20 กรัม หรือใช้ร่วมกับตัวยาอื่น ๆ ในตำรับยา ส่วนเมล็ดให้ใช้ครั้งละ 10-15 กรัม^[3]

ข้อควรระวัง : ในกรณีที่ได้รับประทานมากเกินไป จะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน มีอาการชัก ตาลาย หรือกลายเป็นเสพติด ในผู้ชายหากได้รับประทานมากเกินไปจะทำให้ น้ำกามเคลื่อน ส่วนสตรีที่รับประทานมากเกินไปจะทำให้เกิดอาการตกขาว^[3]

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของกัญชา

สารที่พบในกัญชา คือสาร cannabinol, cannabidiol, tetrahydrocannabinol (THC) และยังพบน้ำมันระเหยอีก เช่น cannabichromenic acid, linolledie acid, lecihin, น้ำมัน, โปรตีน, วิตามินบี 1, วิตามิน บี 2, choline เป็นต้น^[3]

ยางจากช่อดอกเพศเมียมีสารเสพติดหลายชนิด เช่น tetrahydrocannabinol^{[2],[3]}

กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ได้นำสาร THC มาศึกษาทดลองทางคลินิก โดยนำมาใช้รักษาในหลายอาการ เช่น ลดอาการปวด ลดอาการคลื่นไส้และชักกระตุกของกล้ามเนื้อ อาการของโรคทางกระเพาะ ปัสสาวะ โรคลมชัก โรคพาร์กินสัน โรคอัลไซเมอร์ ซึ่งผลการตอบสนองของการรักษาเป็นไปในทิศทางที่ดี^[5]

สาร cannabinol มีฤทธิ์ทำให้เคลิ้มฝัน ความจำเสื่อม ยับยั้งการจับตัวของเกล็ดเลือด^{[2],[3]}

สารในกลุ่ม cannabinol มีฤทธิ์ระงับอาการปวด พบว่าผู้ชายที่สูบกัญชาวันละ 8-20 มวน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ จำนวนเชื้อของอสุจิจะลดลง^{[2],[3]}

เมล็ดกัญชาที่สกัดด้วยแอลกอฮอล์ แล้วนำมาแยกสารจากแอลกอฮอล์อีกที จะได้สารที่มีลักษณะเป็นสารเหนียวคล้ายกับนมผง เมื่อนำมาฉีดเข้าในลำไส้เล็กของแมวที่ถูกทำให้สลบ ในปริมาณ 2 กรัม ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม จะพบว่าหลังจากฉีดผ่านไปแล้วครึ่งชั่วโมง ความดันโลหิตจะลดลงไปครึ่งหนึ่งจากระดับปกติ แต่มีระดับการหายใจปกติ ไม่มีเปลี่ยนแปลง^[3]

จากการทดลองในห้องแล็บ พบว่า cannabidiol สามารถรักษาแผลในเซลล์ลำไส้ที่เกิดจากอาการอักเสบของโรค Crohn's disease ได้ เนื่องจากมันมีคุณสมบัติเป็นตัวดูดซับอนุมูลอิสระซึ่งเป็นอันตรายต่อเซลล์ cannabidiol จึงช่วยชะลอการทำงานของเซลล์ภูมิคุ้มกัน microglia ที่อาจจะถูกกระตุ้นจากอนุมูลอิสระมากเกินไปและทำให้เกิดการอักเสบมากขึ้น โดยการทดสอบนี้เกิดขึ้นในสมองและตา จากการทดสอบในตาจึงอาจนำไปสู่การใช้ในผู้ป่วยเบาหวานที่กำลังจะสูญเสียตาได้อีกด้วย^[14]

จากการทดลองของนักวิทยาศาสตร์จากมาดริด ประเทศสเปน ได้พบว่าสาร THC สามารถฆ่าเซลล์มะเร็งในสมอง ผิวหนัง และตับอ่อนได้ โดย THC จะทำลายกระบวนการเกิดมะเร็ง โดยเนื้อร้ายจะสร้างร่างแหเส้นเลือดขึ้นเลี้ยงตนเองและป้องกันไม่ให้เซลล์มะเร็งเคลื่อนย้ายไปที่อื่น จากนั้นสาร THC จะเข้าไปจับกับโปรตีนรีเซพเตอร์บนผิวเซลล์มะเร็ง กระตุ้นเซลล์สร้างสารประเภทไขมันที่เรียกว่า “ceramide” แล้วทำให้เซลล์ทำลายตัวเอง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อเซลล์ดี และรายงานก่อนหน้านี้ยังแสดงให้เห็นว่า THC สามารถต่อสู้กับมะเร็งเต้านมและโรคลูคีเมียได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการทดสอบกัญชากับเบาหวาน, โรคอักเสบตามข้อต่อ, การอุดตันของเส้นเลือดเลี้ยงสมอง, โรคจิตเสื่อม, และโรคลมบ้าหมูอีกด้วย สาร THC สามารถช่วยเร่งให้หนูทดลองลืมประสบการณ์ที่ไม่ดีได้เร็ว สำหรับในคนสาร THC ที่อยู่ในรูปแคปซูลจะทำให้นอนหลับดีขึ้น และหยุดฝันร้ายได้^[14]

ประโยชน์ของกัญชา

ในอดีตที่ผ่านมา กัญชาถูกนำไปผสมกับอาหารเพื่อช่วยกระตุ้นให้เจริญอาหาร ทางแพทย์จึงเลือกใช้สาร THC ที่มีสูตร โครงสร้างทางเคมีชื่อว่า Dronabinol นำมาประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยโรคมะเร็งและผู้ป่วยโรคเอดส์ที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด ซึ่งพบว่าสามารถช่วยลดอาการคลื่นไส้อาเจียนของผู้ป่วยกลุ่มนี้ และทำให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้ดียิ่งขึ้น^[5]

ในปัจจุบันมีการนำกัญชามาใช้เป็นยาลดความดันในผู้ป่วยที่เป็นต้อหิน (glaucoma) แต่ผลที่ได้ยังไม่ชัดเจน และยังคงรอการพิสูจน์อยู่ นอกจากนี้ยังมีการนำสารสำคัญในเรซินมาใช้เป็นยา ระวังการอาเจียนที่เกิดขึ้นในคนที่ เป็นโรคมะเร็ง ซึ่งได้รับการรักษาโดยวิธีเคมีบำบัด (chemotherapy)^[4]

การที่ร่างกายได้รับสาร Cannabinoids ในปริมาณที่เหมาะสม จะสามารถช่วยป้องกันการเกิดอาการซึมเศร้าที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในผู้สูงอายุได้ เนื่องจากสาร Cannabinoids จะช่วยปรับสมดุลต่าง ๆ ในร่างกาย ทำให้ผู้ใช้มีความสุข ใจเย็นลง และลดการแสดงพฤติกรรมรุนแรงในทางด้านอารมณ์ (หากใช้ในปริมาณที่เหมาะสม)^[10]

จากงานวิจัยพบว่า สาร THC สามารถยับยั้งเซลล์เอเบตาโปรตีนไม่ให้ผลิตสารพิษที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคอัลไซเมอร์ได้ เพราะฉะนั้นกัญชาจึงสามารถป้องกันการเกิดอัลไซเมอร์ได้^[12]

จากการศึกษาพบว่า กัญชามีสรรพคุณในการฆ่าเซลล์มะเร็งและทำให้เนื้อร้ายในสมองเหี่ยวลดลงได้ โดยจากการศึกษาของสำนักปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติอเมริกัน แสดงให้เห็นว่า สารสกัดของกัญชาสามารถช่วยให้คนไข้ตอบสนองกับการบำบัดด้วยการฉายรังสีดีขึ้น ส่วนการทดลองกับสัตว์ ก็พบว่าสารจากกัญชาสามารถฆ่าเซลล์มะเร็งบางชนิดได้ ทำให้เนื้อร้ายหดเหี่ยวลง โดยมีหลักฐานว่า สารสกัดจากกัญชาสามารถทำให้เนื้อร้ายในสมองชนิดที่ร้ายแรงที่สุดมีขนาดลดลง ซึ่งสารสกัดเหล่านี้เมื่อนำมาใช้ควบคู่กับการฉายแสง จะทำให้ฤทธิ์ในการฆ่ามะเร็งมีเพิ่มมากขึ้นด้วย^[13] จากการทดลองล่าสุดแสดงให้เห็นว่า สารสกัดจากกัญชาอาจสามารถรักษาโรคที่เกิดจากการอักเสบของสมองและไขสันหลัง หรือโรคที่เกี่ยวข้องกับการอักเสบอื่น ๆ หรือแม้แต่อาจช่วยทำลายเนื้องอกที่อาจกลายเป็นมะเร็งได้ จากการวิจัยพบว่า คนไข้ที่รับ THC หรือสารสกัดจากกัญชาอีกตัวที่เรียกว่า cannabidiol (CBD) สามารถช่วยลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อและอาการสั่น สามารถทำให้นอนหลับ และมีการเคลื่อนไหวที่ดีขึ้น อีกทั้ง CBD ยังออกฤทธิ์ได้นานกว่าการใช้สเตียรอยด์หรือยาแก้อักเสบอีกด้วย จึงทำให้ในแคนาดามีการใช้สเปรย์ที่มีส่วนผสมของ cannabinoid เพื่อรักษาโรคที่เกิดจากการอักเสบของสมองและไขสันหลัง (Multiple Sclerosis – MS)^[14]

สาร cannabinoid ที่พบในกัญชาอาจมีความสัมพันธ์กับระบบการเผาผลาญของร่างกาย โดยพบว่าในผู้ที่สูบกัญชาจะเป็นโรคอ้วนและโรคเบาหวานน้อยกว่าคนที่ไม่เคยสูบ โดย Ms. Penner และคณะ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการสูบกัญชากับระดับน้ำตาลในเลือดในอาสาสมัครจำนวน 4,657 ราย (แบ่งเป็น กลุ่มกำลังสูบ, กลุ่มที่เคยสูบแต่เลิกแล้ว และกลุ่มที่ไม่เคยสูบ) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่สูบกัญชามีระดับน้ำตาลในเลือดต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เคยสูบกัญชาร้อยละ 16

นอกจากนั้นยังพบว่ามีความ HOMA-IR ต่ำกว่าร้อยละ 17 ระดับคอเลสเตอรอล HDL หรือไขมันชนิดดี สูงกว่า 1.63 mg/dL และมีรอบเอวเล็กกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มที่เคยสูบบุหรี่แต่เลิกไปแล้ว ไม่พบว่ามีอาการลดลงของระดับน้ำตาลเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่เคยสูบ จากการทดลองดังกล่าว จึงสันนิษฐานได้ว่า ผลของกัญชาที่ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดจะมีผลเฉพาะในช่วงที่ใช้กัญชา เท่านั้น^[16]

เส้นใยของลำต้น สามารถนำมาใช้ในการทอผ้าหรือทอกระสอบได้ ซึ่งจะได้ผ้าที่มีคุณภาพดี มีความเหนียวสูง มีค่าการต้านแรงดึงสูง มีความยืดหยุ่น มีแรงบิดสูง น้ำหนักเบา และมีความคงทน มาก นิยมใช้ทำเสื่อเกราะ วัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์รถยนต์^{[11],[4]}

ทุกวันนี้บริษัททำกระดาษของอเมริกาและญี่ปุ่น ต้องทำลายป่าไม้ปีละกว่า 50,000 ตาราง กิโลเมตร แต่การปลูกกัญชาซึ่งเป็นพืชที่มีวงจรชีวิตเพียง 120 วัน สามารถที่จะปลูกได้ 10 ต้นต่อพื้นที่ 2 ไร่ ภายในเวลาเพียง 4 เดือน ซึ่งปลูกได้เร็วกว่าฝ้าย 4 เท่า และให้น้ำหนักมากกว่าฝ้ายถึง 3 เท่า อีกทั้งกัญชายังไม่ต้องใส่ปุ๋ย ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลง และยังช่วยเพิ่มคุณภาพของดิน โดยจากการศึกษา พบว่า กัญชาสามารถปลูกและนำมาทำกระดาษได้มากเป็น 4 เท่าของการทำไม้ยืนต้น เส้นใยมีคุณภาพที่ดีกว่า ไม่ต้องใช้คลอรีนเหมือนการทำจากไม้ ซึ่งจะทำให้เกิดสารไดออกซิน ส่วนที่เหลือจากการทำเส้นใยก็สามารถนำมาผสมกับปูนขาวและน้ำ ก็จะได้วัสดุที่เบาและแข็ง มีความทนทาน กว่าปูนซีเมนต์ (มีการกล่าวกันว่า กระดาษที่ใช้พิมพ์คัมภีร์ไบเบิล ของชาติอเมริกัน หรือกางเกงยีนส์สี วายที่ลือชื่อ แต่เดิมก็ทำมาจากป่านที่ได้จากต้นกัญชาทั้งสิ้น)^[15] ใบจากพืชชนิดนี้สามารถนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ได้^[15] น้ำมันที่ได้จากเมล็ดจะเป็นน้ำมัน ไม่ระเหย (fixed oil) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ใช้ทำสีทาบ้าน ทำสบู่ เป็นต้น^[1]

นอกจากนี้ เศษหรือกากที่ได้จากการสกัดเอาน้ำมันจากเมล็ดออกแล้ว ยังใช้เป็นอาหารของโค กระบือ ได้อีกด้วย^[1]

โทษของกัญชา

ในเบื้องต้นการเสพกัญชาจะมีฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพยามีอาการร่าเริง ช่างพูด ตื่นเต้น หัวเราะตลอดเวลา ต่อมาจะมีฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพยาอาการคล้ายเมาเหล้าอย่างอ่อน เชื่องซึม และง่วงนอน หากเสพเข้าไปในปริมาณมากจะหลอนประสาททำให้เห็นภาพลวงตา หนาว หวาระแวง ความคิดสับสน และควบคุมตัวเองไม่ได้ ในบางรายอาจไม่รู้จักตนเองหรือไม่เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว^[7]

การเสพกัญชาแม้เพียงระยะสั้น ผู้เสพบางรายอาจสูญเสียความทรงจำได้ เพราะกัญชาจะทำให้สมองและความจำเสื่อม เกิดความสับสน วิดกกังวล และหากผู้เสพเป็นผู้ที่มีอาการทางจิตด้วยแล้ว ก็จะมีความเสี่ยงมากกว่าคนปกติทั่วไปด้วย โดยอาการทางจิตประสาทที่พบได้บ่อย ๆ คือ สมาธิสั้น ความจำแย่ง มีปัญหาในการตัดสินใจ และบางคนอาจมีปัญหาเรื่องการทรงตัว นอกจากนี้ยังส่งผลอื่น ๆ ต่อร่างกายด้วย เช่น ม่านตาหรี่ ตาแดง มีความผิดปกติของระบบทางเดินหายใจ หัวใจเต้นเร็ว เป็นต้น^[7]

กัญชามีฤทธิ์ทำลายสมรรถภาพทางกาย ผู้เสพในปริมาณมากเป็นระยะเวลานานจะทำให้ร่างกายเสื่อมโทรมจนไม่สามารถทำงานได้ โดยเฉพาะงานที่ต้องใช้ความคิด การตัดสินใจ และแรงงาน สารในกัญชาจะทำลายระบบการทำงานของอวัยวะในร่างกายหลายส่วน ทำลายระบบการสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกาย จึงทำให้ร่างกายอ่อนแอ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น โรคหลอดเลือด อักเสบเรื้อรัง มีอาการเพี้ยน ทำให้น้ำหนักตัวลด ฯลฯ^[7]

กัญชายังมีฤทธิ์ทำลายความรู้สึกทางเพศ ทำให้ระดับฮอร์โมนเทสโทสเตอโรนในชายลดลง ทำให้ปริมาณอสุจิน้อยลง ผู้เสพจึงมักมีปัญหาเสื่อมสมรรถภาพทางเพศในที่สุด^[7]

ทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด เนื่องจากผู้เสพอัดควันกัญชาเข้าไปในปอดลึกนานหลายวินาที^[7] แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อมูลที่ระบุว่า “การสูบกัญชานั้นไม่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งปอด” เพราะแม้การสูบกัญชาจะทำให้ร่างกายได้รับน้ำมันดินที่เกิดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งปอด แต่ในกัญชานั้นมีสาร THC ที่มีฤทธิ์ในการลดการอักเสบที่เกิดจากน้ำมันดินได้ จึงเป็นสาเหตุให้การสูบกัญชาไม่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งปอดเหมือนการสูบบุหรี่ทั่วไป^[9]

การสูบบุหรี่ยัดใส่กัญชาเพียง 4 มวน จะเท่ากับการสูบบุหรี่ 20 มวน หรือ 1 ซอง มันจึงสามารถทำลายการทำงานของระบบทางเดินหายใจ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งได้มากกว่าคนสูบบุหรี่ธรรมดาถึง 5 เท่า ! อีกทั้งกัญชายังมีสารก่อมะเร็งที่เป็นอันตรายที่สามารถทำให้เกิดโรคมะเร็งได้ เมื่อเทียบกับบุหรี่ทั่วไปแล้ว ในกัญชาจะมีมากกว่า 50-70%^[7]

ผู้ที่เคยเสพติดกัญชาส่วนใหญ่จะมีโอกาสป่วยเป็นโรคจิตในภายหลังมากกว่าคนที่ไม่สูบบถึงร้อยละ 60 ยิ่งเสพมากและเสพเป็นเวลานานก็ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงเข้าไปอีก โดยผู้ที่เสพหนักที่สุดจะมีโอกาสเป็นโรคจิตสูงกว่าคนปกติ 4-6 เท่า !^[7]

การขับรถในขณะที่เมื่อกัญชาจะก่อให้เกิดอันตรายได้ง่ายมาก เพราะฤทธิ์ของกัญชาจะทำให้เราเสียสมาธิ ทำให้การตัดสินใจผิดพลาด การตอบสนองช้า ความสามารถในการมองเห็นสิ่งเคลื่อนที่น้อยลง จึงอาจเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อผู้อื่น^[7]

หญิงที่เสพกัญชาในระยะตั้งครรภ์ ทารกที่เกิดมาอาจพิการและพบความผิดปกติทางร่างกายได้ เช่น ความผิดปกติของเซลล์ประสาทในสมอง ความผิดปกติของฮอร์โมนเพศ และอาจเป็นโรคทางพันธุกรรม อีกทั้งกัญชายังมีผลเสียต่อพัฒนาการของทารกในครรภ์ เพราะกัญชามีฤทธิ์ทำลายโครโมโซมของทารก^[7]

เมื่อร่างกายขาดยา จะเกิดอาการผิดปกติทางด้านจิตใจ เช่น มีอาการกระสับกระส่าย นอนไม่หลับ วิตกกังวล อ่อนเพลีย ฯลฯ^[7]

การเสพกัญชาเป็นระยะเวลานานจะนำมาซึ่งภาวะไตรกลีเซอไรด์ในเลือดสูงและก่อให้เกิดความผิดปกติของหัวใจ ทำให้เกิดภาวะหัวใจล้มเหลว มีความผิดปกติทางสมองจนก่อให้เกิดอาการทางจิตประสาทตามมา ยิ่งเสพมากอาการก็จะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และอาการที่แสดงให้เห็นถึงความทรمانจากการเสพกัญชาก็มีมากมาย เช่น คลื่นไส้ อาเจียนอย่างรุนแรง วิงเวียนศีรษะ ปวดท้องมาก หรืออาจมีอาการแพ้ได้ เช่น เป็นผื่นคัน ตัวบวม อึดอัด หายใจลำบาก หายใจไม่ออก เป็นต้น^[5]

ด้วยฤทธิ์ของกัญชาที่ทำให้เกิดการผ่อนคลาย ลดความวิตกกังวล รู้สึกสนุกสนานเคลิบเคลิ้มมีความสุข จึงทำให้มีผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์และเสพติดกัญชาเป็นจำนวนมากอย่างไม่น่าเชื่อ โดยจะมีจำนวนเป็นรองก็แต่กลุ่มคนที่ติดสุรา กาแฟ และบุหรี่เท่านั้น^[5]

ดอกลำโพง:ลำโพงขาว

ลำโพง ชื่อสามัญ Thorn Apple, Apple of Peru, Green Thorn Apple, Hindu Datura, Metel,^{[1],[4]}

ลำโพง ชื่อวิทยาศาสตร์ Datura metel L. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ Datura alba Rumph. ex Nees) จัดอยู่ในวงศ์มะเขือ (SOLANACEAE)^[1]

สมุนไพรลำโพง มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า มะเขือบ้า (ภาคเหนือ, ภาคอีสาน), ลำโพงขาว ลำโพงดอกขาว (ภาคกลาง), ละอังกะ (ส่วย-สุรินทร์), เลี้ยก (เขมร-สุรินทร์), มั่วโตะโละ เล่าเอียงฮวย (จีน), หยางจินฮัว ม่านท้าวหลัว (จีนกลาง) เป็นต้น^{[1],[3]}

ต้นลำโพงหลัก ๆ ที่นำมาใช้เป็นยาในบ้านเราจะมีอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน (จริง ๆ แล้วมีมากกว่านั้น) คือ ลำโพงขาว (ต้นเขียว ดอกสีขาว), และลำโพงกาสลัก (ต้นสีแดงเกือบดำ ดอกสีม่วงเป็นชั้น ๆ)^[1]

ลักษณะของลำโพง

ต้นลำโพง จัดเป็นไม้ล้มลุก ที่มีอายุประมาณ 1-2 ปี ลำต้นมีขนาดเล็กเท่าต้นมะเขือพวง มีความสูงของลำต้นประมาณ 2 เมตร ลำต้นกลมตั้งตรง แตกกิ่งก้านออกไปรอบ ๆ ต้น ลำโพงขาวต้นจะเป็นสีเขียว ลำต้นเปราะแต่เปลือกต้นเหนียว ทั้งต้นไม่มีขนปกคลุม ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด เจริญเติบโตได้ดีในดินที่อุดมสมบูรณ์หรือดินที่มีปุ๋ยมาก ๆ ชอบความชื้นแฉะ เป็นพรรณไม้กลางแจ้ง^{[1],[2],[3]} เชื่อว่ามีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบภูเขาทางภาคตะวันตกของประเทศปากีสถานและประเทศอัฟกานิสถาน ต่อมาได้แพร่กระจายออกไปในเขตร้อนและกึ่งร้อนทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งจะพบขึ้นได้ตามธรรมชาติทั่วทุกภาค^[5]

ใบลำโพง ใบเป็นใบเดี่ยวขนาดใหญ่ ออกเรียงสลับ แต่ใบบริเวณปลายกิ่งเกือบจะเรียงตรงข้าม ลักษณะของใบคล้ายกับใบมะเขือพวงเช่นกัน แผ่นใบเป็นรูปไข่หรือค่อนข้างกลมเล็กน้อย ปลายใบแหลม โคนใบเฉียงและเว้าเข้าหากันแต่มีขนาดไม่เท่ากัน ส่วนขอบใบเป็นคลื่นและหยักเป็นซี่ฟันหยาบ ๆ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 8-15 เซนติเมตร และยาวประมาณ 10-20 เซนติเมตร ใบเป็นสีเขียวอ่อน ก้านใบยาวประมาณ 2-6 เซนติเมตร^{[1],[2],[3]}

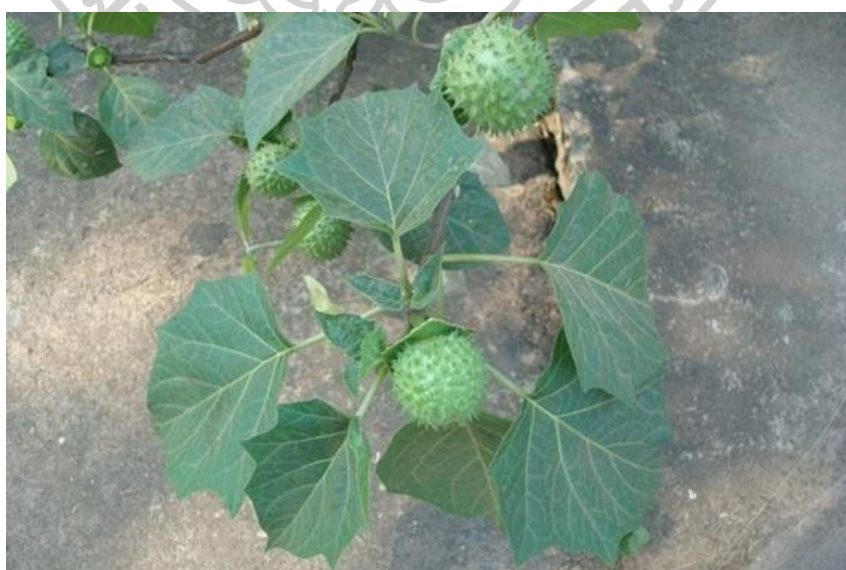

ดอกลำโพง ออกดอกเดี่ยวตามง่ามใบหรือส่วนยอดของต้น ลักษณะของดอกเป็นรูปแตรหรือลำโพงขนาดใหญ่ ดอกจะมีความยาวประมาณ 3.5-5.5 นิ้ว โคนดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายบานออกเป็นรูปแตรชั้นเดียว ดอกเป็นสีขาวและมีขนปกคลุม (แต่ถ้าเป็นลำโพงกาสลัก ดอกจะเป็นสีม่วงและปลายกลีบซ้อนกันประมาณ 2-3 ชั้น) โคนดอกมีกลีบเลี้ยงสีเขียวหุ้มอยู่ และยาวประมาณครึ่งหนึ่งของความยาวดอก กลีบดอกยาวประมาณ 7-15 เซนติเมตร ส่วนกลีบเลี้ยงดอกยาวประมาณ 4-6 เซนติเมตร ดอกมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5-7.5 เซนติเมตร แตกออกเป็น 5 แฉก ดอกมีเกสรเพศผู้ 5 อัน และเกสรเพศเมีย 1 อัน^{[1],[2],[3]}

ผลลำโพง เมื่อดอกร่วงโรยไปจะติดผล ลักษณะของผลเป็นลูกกลมขนาดเท่ากับผลมะเขือ
 เพราะ แต่ปกคลุมไปด้วยหนามแหลมยาวทั้งผล ผลอ่อนเป็นสีเขียว ส่วนผลแก่เป็นสีน้ำตาลอ่อน ผล
 มีขนาดโตประมาณ 1-1.5 นิ้ว เมื่อแก่จัดผลจะแตกภายในแบ่งเป็น 4 ซีก ภายในมีเมล็ดเป็นจำนวน
 มาก เมล็ดเป็นสีน้ำตาลหรือสีดำและมีลักษณะแบน เป็นรูปสามเหลี่ยม^{[1],[3]}

สรรพคุณของลำโพง

เมล็ดนำมาคั่วพอบนน้ำมัน ใช้ปรุงเป็นยากินบำรุงประสาท (เมล็ด)^[5]

บางตำราระบุว่าใช้รากเป็นยาแก้วิกลจริต บ้างว่าน้ำต้มจากใบ ราก และเมล็ด ใช้กินเป็นยาแก้อาการ
คุ้มคั่งและเป็นยาลดไข้ (ราก)^[5]

เปลือกผลมีสรรพคุณเป็นยาแก้พิษ (เปลือกผล)^[7]

ใช้ต้นรากลำโพงผสมกับยามหานิลเทียนทอง เป็นยาแก้โรคซางเด็ก (ต้นและราก)^[7]

ใบมีสรรพคุณช่วยทำให้ผู้ที่เป็นหืดหายใจได้สะดวกยิ่งขึ้น (ใบ)^[1]

น้ำคั้นจากต้นเมื่อนำมาใช้หยอดตาจะทำให้มันตาขยาย เช่นเดียวกับการหยอดตา (ต้น)^[1]

ดอกนำมาหั่นตากแห้งผสมกับยาอุณสูบแก้อาการหอบหืด แก้การตีบตัวของหลอดลม โดยให้ใช้สูบ
ตอนที่มือมีอาการหอบหืดกำเริบ ให้สูบจนกว่าอาการจะหายไป วิธีนี้เด็กไม่ควรใช้ และไม่ควรสูบมาก
จนเกินไป เพราะอาจจะทำให้ได้รับพิษได้ (ดอก)^{[2],[3],[7]} ส่วนใบก็มีสรรพคุณเป็นยาแก้หอบหืด
เช่นกัน เพราะช่วยขยายหลอดลม (ใบ)^{[3],[7]} บ้างก็ว่าใช้ต้นลำโพงทั้งต้นนำมาตากแห้งหั่นสูบแก้โรค
หืด (ทั้งต้น)^[5]

ดอกนำมาหั่นตากแดดให้แห้ง ใช้มันวรสุมแก้ริดสีดวงจมูก (ดอก)^[5]

เมล็ดไปคั่วให้น้ำมันในเมล็ดดอก ใช้เป็นยาถอนพิษไข้ แก้ไข้พิษ แก้ไข้กระสับกระส่าย (เมล็ด)^{[3],[5]}
ส่วนผลมีสรรพคุณเป็นยาแก้พิษไข้ แก้ไข้ที่ทำให้กระสับกระส่าย (ผล)^[5]

ถ่านจากรากมีรสเย็น สรรพคุณเป็นยาแก้ไข้พิษ เชื้องซึม และแก้ไข้กาฬ (ถ่านจากราก)^[5]

ช่วยแก้อาการสะอึกในไข้กาฬ (ใบ)^[7]

รากใช้ฝนทาแก้พิษร้อน คับพิษร้อน (ราก)^{[5],[7]}

เมล็ดมีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดฟัน (เมล็ด)^[4]

น้ำจากใบสดใช้หยอดหู แก้อาการปวดหู (ใบ)^[4]

เมล็ดลำโพงนำมาตำให้เป็นผงผสมกับน้ำมันงา ใช้หยอดหู น้ำหนวก (เมล็ด)^[7]

ใบมีฤทธิ์กดสมอง มีสรรพคุณแก้อาเจียนจากการเมารถเมาเรือ (ใบ)^[7]

ใบใช้เป็นยาทาต้านมของสตรีลูกอ่อนที่ให้นมบุตร เพื่อช่วยแก้อาการอักเสบของเต้านม (ใบ)^[1]

ช่วยขับลมขึ้น ให้ใช้ดอกลำโพงมาคองกับเหล้า 500 ซีซี เป็นเวลา 2 สัปดาห์ แล้วนำมารับประทาน
ครั้งละ 1 ถ้วยชาจีน วันละ 2 ครั้ง (ดอก)^[3]

ช่วยแก้อาการปวดกระเพาะ (เมล็ด)^[3]

ช่วยแก้อาการปวดเกร็งท้อง (ใบ)^[7]

ช่วยแก้ริดสีดวง (เปลือกผล)^[7]

ใบใช้เป็นยาพอกแก้แผลเรื้อรัง แผลฝี แผลไหม้ (ใบ)^{[1],[4]}

เปลือกผลมีรสเฝื่อน สรรพคุณช่วยแก้มะเร็ง คุดทะราด (เปลือกผล)^[7]

ช่วยแก้พิษจากแมลงสัตว์กัดต่อย (ใบ)^[7]

เมล็ดมีสรรพคุณช่วยแก้โรคผิวหนัง (เมล็ด)^[4]

น้ำมันจากเมล็ดมีฤทธิ์ช่วยฆ่าเชื้อโรค เชื้อโรคที่ตัว แก้กกลากเกลื้อน หิด เหา (น้ำมันจากเมล็ด)^[5] ส่วนเมล็ดนำมาหุงทำน้ำมันใส่แผล แก้กกลากเกลื้อนผื่นคันได้ (เมล็ด)^[2]

ใบมีรสเฝื่อนเฝื่อน ใช้เป็นยาตำพอกรักษากลากเกลื้อน และฝี ทำให้ฝยุบ (ใบ)^{[1],[2],[4],[5]}

รากมีรสเฝื่อนหวานเล็กน้อย มีสรรพคุณแก้ฝีกาฬทั้งปวง (ราก)^[5]

ใบใช้ตำพอกแก้ปวดบวมอักเสบ แก้ปวดบวมที่แผล (ใบ)^{[2],[4],[5],[7]} ส่วนรากก็มีสรรพคุณแก้ปวดบวมอักเสบเช่นกัน (ราก)^[5] ช่วยรักษาไขข้ออักเสบ และมีฤทธิ์คลายกล้ามเนื้อเรียบ (ใบ)^{[4],[7]}

ใช้เมล็ดประมาณ 30 กรัม นำมาทุบให้พอกแตก แล้วแช่กับน้ำมันพืชไว้ประมาณ 7 วัน (เช่น น้ำมันมะพร้าว หรือน้ำมันงา ฯลฯ หรือนำมาคองกับเหล้าก็ได้) ใช้ทาบริเวณที่มีอาการปวดเมื่อยหรือขัดยอก จะช่วยบรรเทาอาการปวดลงได้ แต่ถ้านำมาใช้ใส่พื้นที่เป็นรูจะช่วยบรรเทาอาการปวดได้ (เมล็ด)^[1] ส่วนอีกวิธีให้ใช้ดอกลำโพงมาคองกับเหล้า 500 ซีซี เป็นเวลา 2 สัปดาห์ แล้วนำมารับประทานครั้งละ 1 ถ้วยชาจีน วันละ 2 ครั้ง จะช่วยแก้การปวดเมื่อยได้ (ดอก)^[3]

เมล็ดใช้เป็นยาชา (เมล็ด)^[3]

บางตำรายังระบุว่า รากลำโพงใช้แก้หาม่ากัดได้ (ราก)^[5]

เมล็ดมีสรรพคุณเป็นยาแก้ปวด แก้ชัก แก้เหน็บชาเนื่องจากลมชื้น และช่วยขับลม ส่วนเมล็ดที่นำไปคั่วให้น้ำมันในเมล็ดออก ใช้เป็นยาแก้ปวดข้อ ขาบวม ปวดบวม แก้พิษฝี ส่วนมากใช้เป็นยาภายนอก (เมล็ด)^[3]

ทั้งต้นหรือทุกส่วนของลำต้นมีฤทธิ์เป็นยาเสพติด ช่วยระงับความเจ็บปวด และแก้อาการเกร็ง ใช้มากจะทำให้เกิดการเสพติด (ทั้งต้น)^[1]

หมายเหตุ : วิธีใช้ตาม [3] เมล็ดให้ใช้ครั้งละ 0.34-0.5 กรัม นำมาต้มกับน้ำรับประทานหรือใช้ชงกับน้ำรับประทาน หรือจะบดเป็นผงรับประทานครั้งละ 0.1-0.2 กรัม หากใช้ภายนอกให้ใช้น้ำต้มล้าง

แผล หรือใช้บดเป็นผงโรยใส่แผลตามต้องการ ส่วนดอกและใบตากแห้ง นำมาใช้ทำเป็นยาสูบ แก้หอบหืด^[3]

หมายเหตุ : ลำโพงยังมีอีกหลายชนิดที่พบได้ในประเทศไทย เช่น ลำโพงกาสลัก (*Datura Fastuosa* L.) จะมีลักษณะของต้นคล้ายกับต้นลำโพงขาว แต่จะมีกิ่งก้านเป็นสีม่วงหรือสีม่วงอมแดง และดอกเป็นสีม่วง ปลายกลีบซ้อนกันหลายชั้น, ลำที่พบในประเทศจีน (*Datura inermis* Jasq.) ทั้งต้นมีขนปกคลุม มีดอกสีขาวขนาดใหญ่ ผลกลมเรียบ ไม่มีหนาม, ลำโพงยุโรป (*Datura stramonium* L.) ชนิดนี้มีดอกสีขาว ผลมีหนามแข็งปกคลุม ปลายผลแหลมเล็กน้อย เป็นต้น โดยลำโพงหลายชนิดที่กล่าวมาจะมีสรรพคุณทางยาที่ใกล้เคียงกันกับลำโพงขาว และสามารถนำมาใช้แทนกันได้

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของลำโพง

ทั้งต้นพบสารอัลคาลอยด์ (Alkaloids) โดยจะพบจากดอกมากที่สุด ซึ่งมีหลายชนิด เช่น Hyoscine-Lsopolamine, Hyocyamine เป็นต้น

ใบและยอดลำโพงมีสารอัลคาลอยด์ Hyoscine และ Hyocyamine ซึ่งมีฤทธิ์คล้ายกล้ามเนื้อเรียบ ใช้แก้อาการปวดท้องเกร็ง แก้หอบหืด และช่วยขยายหลอดลม^[2]

สารอัลคาลอยด์ Hyoscine มีฤทธิ์กดสมองหรือกดประสาทส่วนกลาง ทำให้ประสาทสงบ ทำให้จิตใจสงบ ทำให้ห้วงนอน และนอนหลับได้ยาวนาน แต่ถ้าได้รับในปริมาณที่มากเกินไปจะทำให้เกิดภาพหลอน พวดจาเพื่อ มีอาการคุ้มคลั่งคล้ายกับได้รับยาอะโทรปีน (Atropine) และทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น มีการหายใจแรงขึ้น^[3] Hyoscine สามารถใช้ควบคุมอาการอาเจียนจากการเมาเรือได้^[2] จากการทดลองกับสัตว์พบว่าลำโพงมีฤทธิ์คล้ายยาชา และสามารถระงับความเจ็บปวดได้^[3]

สารอัลคาลอยด์ Hyoscine และ Hyocyamine มีอาการข้างเคียงคือ ทำให้ปากและคอแห้ง^[2]

จากการทดสอบความเป็นพิษ พบว่า หากร่างกายได้รับสารรวมจากลำโพง จะถูกตับและไตดูดซึมอย่างรวดเร็ว ถ้าได้รับพิษแล้วมีอาการชัก ตาเหลือก หายใจช้าลง หัวใจเต้นเร็วขึ้น และทำให้หัวใจวายได้ ซึ่งจากการทดลองกับหนูทดลองในปริมาณ 80 มิลลิกรัมต่อหนึ่งกิโลกรัม ก็สามารถทำให้หนูตายได้^[3]

ประโยชน์ของลำโพง

ใบใช้มวนสูบเป็นบุหรี่ได้ แต่ต้องระมัดระวังในการใช้อย่าใช้จนเกินขนาด โดยไม่ควรใช้เกินกว่า 1 กรัม มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ เช่น มีอาการคลื่นไส้ เวียนศีรษะในขณะที่สูบ หากมีอาการดังกล่าวควรเลิกใช้ทันที หรือมักจะมีอารมณ์เคลิ้ม เกิดความคิดสับสน และต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะกลับคืนมาได้^[1]

ข้อควรระวังในการใช้สมุนไพรลำโพง

สตรีมีครรภ์ห้ามรับประทานสมุนไพรชนิดนี้^[3]
 ผู้ที่มีร่างกายอ่อนแอ เป็นโรคตาบอดตาใส เป็นหวัด ไอเรื้อรัง และเป็นโรคเกี่ยวกับตับและไต ห้ามรับประทานสมุนไพรชนิดนี้เช่นกัน^[3]

แม้แพทย์แผนโบราณของไทยจะใช้ลำโพงเพื่อรักษาโรคได้มากมาย แต่ก็มีคำเตือนว่าควรระวังเป็นอย่างยิ่งถึงการใช้เมล็ด เพราะเชื่อว่ามีพิษทางเมืออย่างรุนแรง อาจทำให้เป็นบ้าหรือถึงตายได้ ด้วยเหตุนี้ต้นลำโพงจึงมีอีกชื่อเรียกหนึ่งว่า “มะเขือบ้า” (ส่วนคำว่ามะเขือคงมาจากลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นลำโพงที่คล้ายกับต้นมะเขือพวง) ซึ่งสอดคล้องกับคนไทยในอดีตจะเรียกคนบ้าบางจำพวกว่า “บ้าลำโพง” เพราะเชื่อว่าจะเกิดจากการสูบหรือกินลำโพงเข้าไปนั่นเอง^[5]

หากได้รับสารพิษเข้าไปจะทำให้เกิดอาการอ่อนเพลียและหลับไป 4-8 ชั่วโมง ถ้ามีจำนวนมากจะทำให้เกิดอาการเพ้อฝัน ตื่นเต้น ตาแข็ง หายใจไม่สะดวก พูดไม่ออก เมื่อแก้พิษจนแล้ว อาจมีอาการวิกลจริตตลอดไป รักษาไม่หาย บางท่านบอกว่าเมล็ดดิบ 1-3 เมล็ด กินแล้วจะทำให้ความจำดี แต่ปรากฏว่าเมื่อกินเข้าไปแล้วก็ทำให้เกิดพิษ มีอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก จึงกินยาแก้พิษ ทำให้อาการเป็นพิษหายไป แต่อาการทางประสาทยังอยู่ รักษาไม่หาย ดังนั้นจึงไม่ควรเสีง^[7]

พิษของลำโพง

สารออกฤทธิ์หรือสารพิษที่พบมากในเมล็ดและใบ (พบได้ทุกส่วน แต่มีมากในเมล็ด) คือ สารในกลุ่ม โทรเพน อัลคาลอยด์ (Tropane alkaloids) ได้แก่ ไฮออสซีน (Hyoscyne), ไฮออสไซอะมิน (Hyoscyamine), และสโคโพลามีน (Scopolamine) ซึ่งสารพิษในต้นลำโพงจะไม่สามารถถูกทำลายได้ด้วยความร้อน^{[5],[6],[8]}

อาการเป็นพิษที่พบ ถ้ากินเมล็ดและใบลำโพงเข้าไปจะแสดงอาการภายในเวลา 5-10 นาที ซึ่งอาการที่พบก็คือ ปากและคอแห้ง กระจายน้ำอย่างรุนแรง น้ำลายแห้งทำให้กลืนน้ำลายลำบาก

และทำให้พูดไม่ชัด มีอาการปวดศีรษะ มีไข้ร่วมกับอาการปวดศีรษะ ผู้ป่วยจะรู้สึกสับสน มึนงง ตื่นเต้น มีอาการประสาทหลอนทั้งหูและตา และอาจมีพฤติกรรมคล้ายโรคจิต ทำให้เพื่อฝัน ตาแข็ง ตาพร่า ม่านตาขยาย สู้แสงไม่ได้ ตัวร้อน ผิวหนังร้อนแดงและแห้ง กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน หายใจช้าและขัด ผิวหนังเป็นสีคล้ำเพราะขาดออกซิเจน ในเด็กบางคนอาจมีอาการชัก ซิพอร์เดินเร็ว และอ่อน นอกจากนี้ยังมีอาการปัสสาวะคั่ง ท้องผูก รายที่รุนแรงจะหมดสติและโคม่า^{[3],[5],[6]}

แพะเป็นสัตว์ที่มีน้ำย่อยพิเศษ เมื่อกินต้นลำโพงเข้าไปแล้วจึงไม่มีอันตรายใด ๆ^[1]

ตัวอย่างผู้ป่วยที่ได้รับพิษลำโพง

มีรายงานความเป็นพิษในผู้ใหญ่ที่รับประทานต้นและผลสดของลำโพงขาว^[6]

เด็กอายุประมาณ 10-12 ปี รับประทานดอกลำโพงขาว ทำให้เด็กมีอาการปากแห้ง ม่านตาขยาย มีไข้ และผิวหนังร้อนแดง^[6]

ชาย 4 คน ได้ดื่มชาสมุนไพรที่มีส่วนผสมของเมล็ดลำโพงขาว พร้อมกับได้สูบดอกแห้งของลำโพงขาว พบว่าทั้ง 4 ราย มีอาการเป็นพิษที่คล้ายกับอาการพิษที่ได้รับจากสารอะโทรปีน (Atropine) ผู้ป่วยมีอาการทางประสาทเป็นหลัก คือ มีอาการกระสับกระส่าย เพื่อ ประสาทหลอน เดินเซ ม่านตาขยาย มีอาการคั่งของปัสสาวะ และยังมีอาการอื่น ๆ อีกเช่น ปากแห้ง กระจายน้ำ มีไข้ และหัวใจเต้นแรง^[6]

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายงานเกี่ยวกับการได้รับพิษจากลำโพงก่อนข้างบ่อ เพราะพืชชนิดนี้มีการแพร่กระจายอยู่ในหลาย ๆ แห่งของประเทศ เช่น ตามไร่นา พื้นที่ลุ่มทั่วไป เขตใกล้ภูเขา หรือตามที่รกร้าง ข้างกองขยะ ริมถนนหนทาง ซึ่งเด็ก ๆ มักจะได้รับพิษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น นำดอกมาหยิบใส่ปากและเคี้ยวเล่น หรือดูดเล่นตรงเกสรดอก ส่วนวัยรุ่นจะได้รับจากเมล็ดที่มักนำไปผสมกับน้ำหรือเครื่องดื่ม หรือเพื่อนแนะนำให้ทดลองกิน หรือใช้ผสมในสารเสพติดอื่น ๆ เช่น กัญชาและโคเคน เป็นต้น^[8]

ส่วนในประเทศไทย เคยมีรายงานว่า มีคนชายและหญิงจำนวน 6 คน ได้กินขนมจีนน้ำยาปนด้วยส่วนประกอบของลำโพง และถูกนำส่งโรงพยาบาล ผู้ป่วยทั้งหมดมีอาการมึนศีรษะ ตาพร่า ปากและคอแห้ง มีอาการกระจายน้ำ ใจสั่น ปวดปัสสาวะแต่ถ่ายไม่ออก หลังจากนั้นนำน้ำล้างกระเพาะไปตรวจพบว่ามีสารคล้ายอะโทรปีนจากน้ำแกง ซึ่งเป็นชนิดเดียวกับสารพิษที่พบในลำโพง^[8]

การรักษาพิษลำโพง

ในกรณีที่ได้รับประทานเข้าไปควรรีบแจ้งขบวนการดูแลของสารพิษ ซึ่งอาจจะใช้วิธีกินผงถ่าน เพื่อช่วยลดการดูดซึมของสารพิษ แล้วให้ถ่าย และให้รีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อทำการล้างท้อง

^{[5],[6]} บ้างว่าให้รับประทานชะเอมต้มรวมกับถั่วเขียว แล้วจึงรีบพาไปพบแพทย์^[3]

ถ้าจำเป็นให้ใช้เครื่องช่วยหายใจ และให้ลดไข้โดยใช้ผ้าชุบน้ำเย็นเช็ดตัว^[6]

ให้ยาไฟโซสติกมีน (Physostigmine) (เด็กให้ในขนาด 0.5-1 มิลลิกรัม ส่วนผู้ใหญ่ให้ในขนาด 1-4 มิลลิกรัม) เข้าทางหลอดเลือดอย่างช้า ๆ โดยใช้เวลาไม่น้อยกว่า 2 นาที และขนาดยาอาจเพิ่มขึ้นได้ โดยฉีดซ้ำทุก 5 นาที แต่ขนาดยาที่ใช้ทั้งหมดรวมกันแล้วจะต้องใช้ไม่เกิน 2 มิลลิกรัมสำหรับเด็ก และไม่เกิน 6 มิลลิกรัมสำหรับผู้ใหญ่^[6]

ควรมียาอะโทรปีน (Atropine) ขนาด 1 มิลลิกรัม เตรียมไว้ด้วย เพื่อใช้แก้ไขกรณีที่ใช้ยาไฟโซสติกมีน (Physostigmine) มากเกินไป จนทำให้เกิดอาการหัวใจเต้นช้า ชัก ปรีอ หลอดลมเกร็งตัวอย่างมาก^[6]

และในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการตื่นเต้นมากและมีอาการชัก อาจให้ยาไดอะซีแพม (Diazepam) ได้ แต่ต้องระวังอย่าให้ในขนาดสูง เพราะในระยะหลังพิษของสารในกลุ่มโทรเปินอัลคาลอยด์ (Tropane alkaloids) จะกีดการทำงานของสมองส่วนกลางร่วมด้วย ซึ่งจะทำให้เสริมฤทธิ์กับยาไดอะซีแพม (Diazepam) ได้ และให้น้ำเกลือทางหลอดเลือดเพื่อช่วยรักษาสมดุลของน้ำและอิเล็กโทรไลต์ในร่างกาย^{[5],[6]}

เอกสารอ้างอิง

หนังสือพจนานุกรมสมุนไพรไทย, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5. (ดร.วิทย์ เทียงบุญธรรม). “ลำโพง”. หน้า 693-695.

หนังสือสมุนไพรสวนสิริรุกษชาติ. (คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล). “ลำโพง Thorn Apple”. หน้า 99.

หนังสือสารานุกรมสมุนไพรไทย-จีน ที่ใช้บ่อยในประเทศไทย. (วิทยา บุญวรพัฒน์). “ลำโพง”. หน้า 490.

สรรพคุณสมุนไพร 200 ชนิด, สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. “ลำโพงดอกขาว”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.rspg.or.th/plants_data/herbs/. [30 พ.ค. 2014].

มูลนิธิหมอชาวบ้าน. นิตยสารหมอชาวบ้าน เล่มที่ 322 คอลัมน์: ต้นไม้ใบหญ้า. (เดชา ศิริภัทร). “ลำโพง : พืชพลังลึกลับจากอดีตสู่นาคต”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.doctor.or.th. [30 พ.ค. 2014].

ระบบวินิจฉัยและการรักษาอาการอันเนื่องจากพืชพิษในประเทศไทย, สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. “ลำโพงขาว” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.medplant.mahidol.ac.th/tpex/. [30 พ.ค. 2014].

สมุนไพรท้องถิ่นรักษาโรค, ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. “ลำโพง”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.nectec.or.th/schoolnet/library/webcontest2003/100team/dlss019/. [30 พ.ค. 2014].

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น. (ประพันธ์ เชิดชูงาม, สุภชัย รัตนมณีฉัตร). “ลำโพง : พืชมีพิษ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: dpc6.ddc.moph.go.th. [30 พ.ค. 2014].ภาพประกอบ : www.flickr.com (by Mayank Bhatnagar, Ray Cui, cpmkuty, Damon Taylor, thammavong viengsamone, karitsu, naturgucker.de / enjoynature.net, Joel Ignacio)

เรียบเรียงข้อมูลโดยเว็บไซต์แม่ค้าไทย (MedThai)ที่มา:<https://medthai.com/ลำโพงขาว/>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล kunnikar Artrit
วัน เดือน ปี เกิด 25 July 1963
สถานที่เกิด Ayutthaya
วุฒิการศึกษา Silpakron University
ที่อยู่ปัจจุบัน 103/1 soi Bkk-None 25

Bkk-None Roed

Bangsue

BangSue

Bangkok 10800

025875748 0846765596 0824999301

